

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Matyáš Kocůrek

Společné oddlužení manželů

Diplomová práce

Olomouc 2023

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Společné oddlužení manželů* vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje. Zároveň prohlašuji že práce má 119 965 znaků včetně poznámek pod čarou

V Zelenči dne 26.6.2023

.....

Matyáš Kocůrek

Rád bych poděkoval Mgr. Michaele Sigmundové, Ph.D. za odborné rady, pomoc a vedení při zpracování této diplomové práce.

Obsah

Obsah	4
Úvod	7
1. Základní pojmy	9
1.1 Manželství a registrované partnerství	9
1.2 Společné jmění manželů	10
1.3 Insolvenční řízení	13
1.3.1 Oddlužení	15
1.3.2 Konkurs	17
1.4 Společné oddlužení manželů a jeho vztah k SJM	18
1.5 Společné jmění manželů a konkurs	18
2. Procesní aspekty řešení společného oddlužení manželů.	20
2.1 Podání insolvenčního návrhu a návrhu na povolení oddlužení	20
2.1.1 Věřitelský insolvenční návrh	22
2.1.2 Spojování řízení	23
2.1.3 Úpadek ve společném oddlužení manželů	23
2.2 Místní příslušnost soudu	25
2.3 Fikce jednoho dlužníka	26
2.4 Postavení nerozlučných společníků	28
2.5 Předpoklady povolení oddlužení	29
3 Společné oddlužení manželů po povolení oddlužení	34
3.1 Přihlašování pohledávek	34
3.2 Schválení oddlužení a způsoby jeho provádění	35
3.2.1 Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty	36
3.2.2 Oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty	
38	
3.3 Specifické situace při společném oddlužení manželů	41
3.3.1 Smrt jednoho z manželů	41
3.3.2 Rozvod manželů v průběhu oddlužení	45

3.4 Splnění oddlužení	46
3.5 Zrušení oddlužení	48
4. Společné oddlužení manželů v Anglii a USA	50
4.1 Společné oddlužení manželů v Anglii	50
4.2 Společné oddlužení manželů v USA	50
Závěr	53
Seznam použitých zdrojů:	56
Abstrakt:	60
Abstract:	60
Klíčová slova	61
Key Words	61

Seznam použitých zkratek

OZ – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

IZ - zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) , ve znění pozdějších předpisů

OSŘ – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

ZŘS – zákon č. 292/2013 sb., zákon o zvláštních řízeních soudních

SJM – společné jmění manželů

Revizní novela – zákon č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů,

Oddlužovací novela – zákon č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Akreditační novela – zákon č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

DPH – daň z přidané hodnoty

BC – Title 11 of the United States Code, Bankruptcy

Úvod

Insolvenční řízení je druh řízení, v němž je řešen úpadek dlužníka. Způsobem řešení úpadku může být konkurs, reorganizace a oddlužení. V této diplomové práci se zaměřím na oddlužení, a to konkrétně manželů, jimž umožňuje insolvenční zákon projít tímto procesem společně. Daný proces se označuje jako společné oddlužení manželů. Oddlužení je způsob řešení úpadku, při kterém dochází k osvobození dlužníků od jejich dluhů. Dlužníkům, kteří se nacházejí někdy i v jinak bezvýchodné finanční situaci a nejsou schopni dluhy splácet, je dána možnost získat druhou šanci na život bez dluhů. V dnešní době, kdy není ve světě příliš příznivá ekonomická situace a dochází k nárůstu inflace a zdražování základních komodit nutných pro život, se může do budoucna více lidí ocitát v dlužích, a to i přes snahy tomu zabránit například milostivým létem nebo různými příspěvky a podporou. Oddlužení se tedy naskýtá jako jedna z možností, jak bude možné tuto situaci řešit. Vzhledem k tomuto mi téma práce připadá důležité a aktuální.

V práci se budu zabývat společným oddlužením manželů v aktuálním znění insolvenčního zákona v době vypracování diplomové práce. Místy zde bude nastíněn vývoj společného oddlužení manželů, a tudíž bude zmíněna i historie tohoto procesu a předchozí právní úprava. V práci není řešena novela insolvenčního zákona, která je nyní projednávána a má za cíl provést směrnici o restrukturalizaci a druhé šanci.

Společné oddlužení manželů se vyskytuje v naší právní úpravě od roku 2014 a dříve byl tento proces dovozován pouze judikaturou soudů. Toto téma je tedy poměrně mladé, a i když je odbornou literaturou, články a pracemi řešeno, tak se mu i přesto dostává málo pozornosti. V zákoně je společnému oddlužení manželů věnován jeden paragraf a většinou i odborná literatura, především komentáře, řeší toto téma spíše okrajově.

Zdroje, ze kterých ve své práci budu převážně vycházet, jsou monografie, komentáře a právní předpisy. Jak jsem již zmínil, odborná literatura zvolené téma komplexně nepopisuje, a tudíž zde bude jako zdroj užitá i judikatura soudů a také články a internetové zdroje. V práci budou vzhledem ke srovnávání právních úprav různých států užity i zdroje cizojazyčné. Jako jeden z hlavních zdrojů, který se tématu věnuje a bude v práci užit je komentář insolvenčního zákona od Mgr. Petra Sprinze, Ph.D., LL.M. a kol. z nakladatelství C.H. Beck. V tomto komentáři se oddlužení včetně společného oddlužení manželů věnuje výše zmíněný autor a JUDr. Petr Chytil. Dalším autorem, jenž se tématu

věnuje je Mgr. Hana Erbsová v Komentáři od JUDr. Ing. Tomáše Moravce, Ph.D., a doc. JUDr. Jiřiny Kotoučové, Ph.D., a kol., taktéž od nakladatelství C.H. Beck.

Vědecká metoda předkládané práce bude zpočátku popisná, a to především u první kapitoly, jenž je kapitolou teoretickou. U následujících praktičtějších kapitol bude užitá i metoda analytická a deskriptivní, a to především u sporných a problematických situací, které mohou při společném oddlužení nastat. V průběhu práce, a obzvláště v poslední kapitole, bude užitá i metoda komparační při srovnávání české právní úpravy se zahraniční.

Pracovní hypotéza je: aktuální právní úprava společného oddlužení manželů je dostatečná a reaguje na problémy, jež se mohou v procesu společného oddlužení vyskytnout. Problémy, které budou řešeny, budou zejména smrt jednoho manžela při společném oddlužení manželů, potřeba souhlasu manžela k procesním úkonům druhého manžela nebo rozvod v průběhu oddlužení či ochrana obydlí. Mezi cíle práce patří vymezení výhod a nevýhod společného oddlužení manželů a také rozebrání této problematiky a upozornění, popřípadě i zhodnocení a navrnutí řešení problémů, jež jsou s tímto procesem spjaty. Dále je třeba zhodnotit výhodnost řešení úpadku oddlužením manželů po finanční stránce, a to nejen pro manžele, ale i pro jejich věřitele. V neposlední řadě je cílem také srovnat jednotlivá řešení úpadku manželů a naši právní úpravu společného oddlužení se zahraniční právní úpravou.

Práce je členěna do čtyř kapitol, které jsou dále rozděleny na podkapitoly. První kapitola je teoretická a má čtenáře seznámit se základními pojmy, jež budou v této práci používány a které je nezbytné znát pro následné pochopení tématu. Do této kapitoly je zahrnut pro srovnání i konkurs a jeho vliv na společné jmění manželů jako jiný způsob řešení úpadku. Konkurs je zde vymezen opravdu povrchně, jelikož se nejedná o hlavní téma, a tak vzhledem k rozsahu práce nebyl prostor se mu hlouběji věnovat.

Ve druhé kapitole se zaměřím na procesní zvláštnosti společného oddlužení manželů, a to především ve fázi před povolením oddlužení. Důležité zde bude především vymezení pojmů fikce jednoho dlužníka a postavení nerozlučných společníků, jež provází manžele celým oddlužením.

V následující třetí a praktičtější kapitole bude rozebrána problematika realizace oddlužení manželů. Nebude zde popsán konkrétně celý proces oddlužení od začátku do konce, ale jen specifika společného oddlužení manželů, jež se na proces oddlužení vážou.

Poslední kapitola slouží pro porovnání české právní úpravy s právní úpravou v Anglii a USA.

1. Základní pojmy

1.1 Manželství a registrované partnerství

Pojem manželství není nijak definován insolvenční právní úpravou, a proto musíme vycházet z definice manželství dle OZ. Definice manželství dle OZ je: „*Trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon.*“¹ Manželství je v občanském zákoníku zařazeno do části druhé, která se týká rodinného práva. Zde je upraven vznik i zánik manželství a také společné jmění manželů, jež bude pro téma práce stěžejním pojmem a které vzniká pouze mezi manžely.

Jako důležité mi připadá osvětlit i pojem registrovaného partnerství, který je definován jako „*trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným tímto zákonem.*“² Jak můžeme vidět, definice registrovaného partnerství je s definicí manželství téměř identická. Rozdíl v tomto případě je v osobách, které jeden nebo druhý svazek uzavírají. V prvním případě se jedná o muže a ženu a ve druhém případě o osoby stejného pohlaví. Pro téma práce bude nejdůležitější zmínit, že při uzavření registrovaného partnerství nevzniká společné jmění manželů. To vyplývá z §3020 OZ, jelikož dle tohoto ustanovení neplatí pro registrované partnery obdobně část druhá o manželství, jež upravuje SJM, a z tohoto lze dovodit, že v tomto případě nevzniká.³ Registrovaná partnerství upravuje zákon o registrovaném partnerství. V tomto zákoně nenajdeme úpravu společného jmění a ani nic co by se tomu podobalo. U registrovaných partnerů tedy nevzniká společné jmění manželů ani jiné podobné společné jmění. Partneři si toto mohou upravit, ale půjde pouze o dohodu mezi nimi, která nebude zakládat společné jmění dle zákona. U společného oddlužení a jeho návrhu je jednou z podmínek prohlášení, že je všechn majetek manželů považován za majetek ve společném jmění manželů.⁴ Toto ustanovení tedy vylučuje u partnerů možnost postupovat dle společného oddlužení manželů, jelikož toto prohlásit nemohou. Soud u registrovaných partnerů, kteří podají společný návrh na povolení oddlužení přistoupí k jeho odmítnutí, popřípadě ho může považovat za dva samostatné návrhy.⁵ Řešit dluhy společným oddlužením je tedy možné pouze u osob u nichž může vzniknout SJM.

¹ § 655 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

² § 1 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství ve znění pozdějších předpisů

³ Králíčková, Zdeňka. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 1186 s.

⁴ § 394a zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4.4. 2017, sp. zn. 1 VSPH 1885/2017.

1.2 Společné jmění manželů

Společné jmění manželů je institut, který je upraven v OZ v části druhé upravující rodinné právo. Konkrétně je zařazeno pod oddíl manželské majetkové právo § 708–753 OZ. Jedná se o základní institut manželského majetkového práva, přičemž mu je právní úpravou v tomto oddíle věnováno přes čtyřicet ustanovení.

Samotné společné jmění manželů nemá zákonnou definici. Občanským zákoníkem je definováno, co je jeho součástí: „*To, co manželům náleží, má majetkovou hodnotu a není vyloučeno z právních poměrů.*“⁶ Pro SJM jsou charakteristické dva základní znaky. Prvním znakem je rovnost mezi manžely a druhým znakem je, že SJM může vzniknout pouze mezi manžely.⁷ Společné jmění manželů lze definovat jako bezpodílové spoluvlastnictví, které vzniká pouze mezi manžely.

Jak již bylo nastíněno v předchozí kapitole, společné jmění manželů nebo možnost jeho vzniku je důležitou podmínkou pro společné oddlužení a u osob odlišných od manželů nevzniká. U manželů obecně vzniká jejich společné jmění ex lege. Obecně proto, že zákon umožňuje manželům si toto upravit jinak. Je zde možnost oddělených jmění, kde SJM vůbec nemusí vzniknout, nebo výhrada vzniku SJM ke dni zániku manželství. V těchto případech nebude vznikem manželství vznikat ani společné jmění manželů. Manželé mají zákonodárcem danou poměrně značnou svobodu při úpravě jejich majetkových poměrů a bude pouze na nich, jak si majetkový režim mezi sebou upraví.

Společné jmění manželů má tři režimy, kterými se může řídit. Jedná se o režim zákonný, smluvený a režim založený rozhodnutím soudu. Zákonný režim je režimem obecným a ve vztahu ke dvěma zbývajícím režimům ho lze považovat za subsidiární. Užije se totiž tehdy, jestliže zde není režim smluvený nebo režim založený rozhodnutím soudu, které lze k zákonnému režimu považovat za speciální.⁸ Pokud ovšem určitá část vzájemných poměrů není těmito speciálními režimy upravena, užije se i zde režim zákonný.

Režim smluvený může zcela nahradit režim zákonný nebo ho i částečně modifikovat. Smlouvu o režimu společného jmění mohou uzavřít dva typy osob, a to manželé nebo snoubenci. Snoubenci smlouvu budou uzavírat ještě před vznikem manželství, přičemž její účinnost lze nejdříve dovozovat až okamžikem uzavření manželství.⁹ Manželé budou

⁶ § 708 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁷ PSUTKA, Jindřich *Společné jmění manželů*. Praha: C. H. Beck, 2015, 2 s.

⁸ Tamtéž, 7 s.

⁹ PSUTKA, Jindřich, Kyselovská, Tereza. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo*, 196 s.

smlouvu uzavírat již za trvání manželství. Zákonodárce přitom vymezuje i konkrétní podoby smluvených režimů. Tento režim může spočívat v podobě oddělených jmění, režimu vyhražujícímu vznik jmění ke dni zániku manželství a režimu rozšíření nebo zúžení rozsahu jmění v zákonném režimu.¹⁰ I když se jedná o jeden z typů smluveného režimu, tak režim oddělených jmění ve své podstatě vylučuje SJM. Společné jmění manželů tedy nevznikne, a pokud již vzniklo, tak zaniká.

U výhrady vzniku jmění ke dni zániku manželství mají manželé vůli nakládat s majetkem jako u odděleného jmění. Manželé nabývají svá aktiva do výlučného vlastnictví a jsou i sami zatíženi svými dluhy, ovšem při zániku manželství SJM pomyslně a pro účely vypořádání vznikne.¹¹ Posledním smluvním typem je zúžení nebo rozšíření rozsahu zákonného režimu společného jmění manželů. Výčet a vymezení smluvních režimů zákonem je třeba považovat za taxativní.¹²

Posledním režimem, kterým se SJM může řídit, je režim založený rozhodnutím soudu. Zde soud společné jmění manžela zruší nebo zúží jeho stávající rozsah, je-li pro to závažný důvod. Není přitom důležité, jestli se stávající SJM řídí zákonným režimem, smluvním režimem anebo již bylo zúženo dřívějším rozhodnutím.

Vzhledem k tomu, že součástí společného jmění jsou i dluhy, tak považuji za vhodné alespoň stručně osvětlit, které dluhy do SJM patří a které nikoli. To, jestli dluh patří do SJM či nikoli, hraje totiž důležitou roli v ochraně třetích osob (věřitelů). Ovlivňuje to, zda je vůbec možné ze SJM uspokojit svoji pohledávku, a pokud ano, v jaké míře. Dluhy, které spadají do SJM, můžeme dle Psutky rozdělit na:¹³

- a) dluhy převzaté oběma manžely společně za trvání manželství,
- b) dluhy převzaté jen jedním z manželů za trvání manželství
 - při obstarávání běžných nebo každodenních potřeb rodiny
 - či k jejichž převzetí dal druhý manžel souhlas,
- c) dluhy týkající se výlučného majetku z manželů v rozsahu, který odpovídá zisku z tohoto majetku,
- d) dluhy dříve výlučně zařazené do SJM na základě smluvní modifikace,
- e) dluhy z právních jednání týkajících se společného jmění nebo jeho součástí.

¹⁰ § 717 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ PSUTKA, Jindřich. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo*, 206 s.

¹² PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*, 75 s.

¹³ PSUTKA, Jindřich. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*, 157 s.

Z těchto dluhů, které spadají do SJM, jsou manželé zavázáni společně a nerozdílně. Oba manželé jsou pasivně legitimováni, což umožňuje věřiteli uspokojit se na kterémkoliv z nich.¹⁴ Tyto dluhy mohou být uspokojeny majetkem náležejícího do SJM bez dalšího. Je možné dluhy uspokojit i výlučným majetkem jednoho z manželů, přičemž je důležité, aby proti tomuto manželovi disponoval věřitel exekučním titulem.¹⁵

Jestliže se nebude jednat o jeden z výše zmíněných příkladů, dluh do SJM patřit nebude. Ovšem i v tomto případě poskytuje občanský zákoník ochranu třetím osobám. Dle OZ platí: „*Vznikl-li dluh jen jednoho z manželů za trvání společného jmění, může se věřitel při výkonu rozhodnutí uspokojit i z toho, co je ve společném jmění.*“¹⁶ Toto tedy umožňuje věřiteli uspokojit se ze SJM i při výlučném dluhu manžela, který vznikl za trvání manželství. Ovšem je nutné zdůraznit, že postihnutí majetku náležícího do SJM by mělo následovat až jako subsidiární možnost uspokojení. Primárně by se tedy vzniklý dluh měl uspokojovat z výlučného majetku dlužníka, a až v případě, kdy majetek nedostačuje, mělo by přijít na řadu uspokojení ze SJM.¹⁷ I když to neplatí přímo z ustanovení zákona, tak v návaznosti na § 732 OZ lze dovodit, že i výlučné dluhy jednoho z manželů, které vznikly před uzavřením manželství, lze uspokojit ze SJM. Vzhledem k tomu zákonodárce ve výše zmíněném ustanovení upravil i ochranu nedlužného manžela a limitoval rozsah, v jakém může být SJM postihnuto. Ochrana spočívá v ochraně tzv. hypotetického vypořádacího podílu. Manžel dlužníka musí projevit nesouhlas s dluhem vůči věřiteli bez zbytečného odkladu poté, co se o něm dozvěděl, aby se mohl domáhat této ochrany.

Se zánikem, zrušením nebo zúžením společného jmění manželů spojuje OZ likvidaci společných práv a povinností manželů vypořádáním. Společné jmění manželů může zaniknout mnoha způsoby. Pro účely této práce ale bude důležitý způsob zániku prohlášením konkursu a schválením oddlužení. U oddlužení je přitom nutné, aby se nejednalo o společné oddlužení manželů, jelikož v tomto případě SJM nezaniká a všechny majetek manželů je považován za majetek ve SJM.¹⁸ Tomuto se budu podrobněji věnovat v dalších částech práce.

Vypořádání může být provedeno třemi způsoby. Prvním způsobem je dohoda manželů o vypořádání SJM. Druhý způsob je vypořádání rozhodnutím soudu a nastává

¹⁴ Tamtéž, 268 s.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ § 731 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*, 171 s.

¹⁸ § 394a odst.2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

tehdy, jestliže se manželé nedohodnou a k soudu je podán návrh na toto vypořádání. Třetí možnost je vypořádání nevyvratitelnou domněnkou dle § 741 OZ. Tato domněnka nastává ex lege, a to tehdy, pokud do tří let nedojde k vypořádání dohodou nebo není podán návrh na vypořádání rozhodnutím soudu.

1.3 Insolvenční řízení

Definici insolvenčního řízení bychom našli v § 2 IZ, jedná se o „*soudní řízení, jehož předmětem je dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek a způsob jeho řešení*“. V rámci řízení vykonávacího nelze docílit uspokojení všech věřitelů. Je zde tedy zájem na jiném řešení než individuálními nalézacími a následně vykonávacími řízeními, která ztrácí svůj účel a určitou spravedlivost. Tento nastalý stav je vhodné řešit kolektivním řízením, které lze označit jako řízení insolvenční.¹⁹ Toto řízení svou povahou lze označit za řízení zvláštní, jednak vzhledem ke svému vztahu k občanskému řízení vykonávacímu a nalézacímu, ale také díky svému zvláštnímu předmětu či účelu.²⁰ Dle Hásové má insolvenční řízení prvky jak nalézacího, tak vykonávacího řízení, a je tedy samostatným zvláštním druhem občanského soudního řízení.²¹

Insolvenční řízení je upraveno insolvenčním zákonem, který nabyl účinnosti 1. ledna 2008. Jedná se o základní pramen insolvenčního práva, který komplexně upravuje insolvenční řízení včetně základních zásad tohoto řízení. Jelikož se jedná o soudní řízení občanské povahy, je možné užití OSŘ či ZŘS. Toto užití ovšem nesmí být v rozporu se zásadami, na kterých insolvenční řízení spočívá. Užití ustanovení týkajících se výkonu rozhodnutí či exekuce je možné pouze tehdy, pokud je na ně přímo insolvenčním zákonem odkázáno. Důvodem zákazu podpůrného užití těchto ustanovení bez odkazu insolvenčního zákona je rozdílné pojetí práva exekučního jako individuálního prosazování nároků věřitele, oproti právu insolvenčnímu, u něhož se jedná o řízení kolektivní.²²

Ve spojitosti s insolvenčním řízením je často užíván pojem úpadek. Vzhledem k tématu práce a užívání tohoto pojmu nadále považuji za důležité jej osvětlit. Úpadek je stav, „*kdy má dlužník více věřitelů a není schopen po delší dobu hradit své peněžité*

¹⁹ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 2. aktualizované vydání. Praha Leges, 2018, 195 s.

²⁰ Tamtéž.

²¹ HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. In: HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck. 2018, 10–11 s.

²² HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. In: HÁSOVÁ, MORAVEC. *Insolvenční řízení*, 2 s.

dluhy“.²³ Úpadek navíc můžeme rozlišit do dvou forem – platební neschopnosti nebo předlužení.

Úpadek ve formě platební neschopnosti je dán tehdy, pokud dlužník kumulativně naplní tři podmínky – 1) dlužník má více věřitelů, 2) peněžité závazky po splatnosti déle než 30 dnů a 3) není schopen takové pohledávky splnit.²⁴ Pokud dlužník naplňuje tyto podmínky a je v úpadku, je potřeba tento stav osvědčit v insolvenčním řízení. U třetí podmínky se musí jednat o objektivní neschopnost dlužníka plnit, a ne o pouhou neochotu.²⁵ U této podmínky navíc insolvenční zákon stanoví v § 3 odst. 2 vyvratitelné domněnky, které pomáhají především věřitelům v osvědčení dlužníkovra úpadku. Jelikož vyvratitelné domněnky směřují ke třetí podmínce, je vždy potřeba, aby pluralita věřitelů a jejich splatné pohledávky byly vždy doloženy.²⁶ Pokud je v řízení osvědčena či prokázána vyvratitelná domněnka, obrací se povinnost tvrzení a důkazní vůči dlužníkovi. Dlužník bude tedy naopak prokazovat to, že je schopen uhradit všechny své splatné závazky těch věřitelů, které má soud za osvědčené.²⁷ Pokud se mu toto nepovede prokázat, osvědčí se tím jeho neschopnost své pohledávky splnit.

Druhou formou úpadku je předlužení. Předlužení se týká pouze právnických osob a fyzických osob podnikatelů. Insolvenční zákon stejně jako u platební neschopnosti i zde vymezuje podmínky úpadku. O předlužení se jedná tehdy, pokud je zde pluralita věřitelů a skutečnost, že souhrn dlužníkových pohledávek převyšuje hodnotu jeho majetku, přičemž při určení hodnoty je třeba brát v potaz i budoucí správu jeho majetku a provozování jeho podniku.²⁸ Fyzická osoba podnikatele může být tedy v úpadku ve formě předlužení, platební neschopnosti nebo v obou současně.

Od úpadku je třeba rozlišit úpadek hrozící. O hrozící úpadek půjde tehdy, jestliže ke všem okolnostem bude možné předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých závazků.²⁹ Jedná se o určitou prevenci či předcházení úpadku. Dlužník ještě v úpadku není a chce mu zabránit nástroji insolvenčního práva, např. vyhlášením moratoria.

²³ WINTEROVÁ, MACKOVÁ a kol. *Civilní právo procesní*, 205 s.

²⁴ § 3 odst. 1. zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

²⁵ SPRINZ, Petr, SCHÖNFELD, Jaroslav. In: SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2019, 10 s.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2019. sp. zn. 29 NSCR 124/2015.

²⁸ § 3 odst. 4 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů

²⁹ Tamtéž. § 3 odst. 5.

Způsoby řešení úpadku, které stanoví insolvenční zákon, jsou konkurs, reorganizace, oddlužení a zvláštní druhy řešení úpadku, které zákon stanoví pro určité subjekty nebo druhy případů, např. banky.

1.3.1 Oddlužení

Oddlužení je jedním ze způsobů, jak řešit hrozící nebo již nastalý úpadek dlužníka. Spolu s reorganizací se jedná o sanační způsob řešení úpadku. Cílem oddlužení je, aby dlužník stále pokračoval ve své ekonomické činnosti, zatímco bude docházet k uspokojení věřitelů v co nejvyšší možné míře. Zároveň dochází i k osvobození dlužníka od jeho dluhů. Zákonodárce tedy oddlužením umožnil dlužníku dostat jakousi druhou šanci a začít znovu bez dluhů, které by v některých případech musel splácet i celý svůj život či svou existenci.

Procesem oddlužení mohly dříve postupovat osoby nepodnikající. To potvrzuje i původní znění insolvenčního zákona, dle kterého se mohl oddlužení domáhat dlužník, který nebyl podnikatelem.³⁰ Toto ale bylo změněno a dnešní znění insolvenčního zákona již umožňuje oddlužení i podnikatelům. U fyzických osob podnikatelů bylo nejprve oddlužení možné tehdy, pokud neměly dluhy z podnikání. Následně jako reakce na pandemii covidu-19 v ČR bylo přijato několik zákonů nazývaných jako lex Covid justice, které ovlivnily i insolvenční řízení. Obava z ekonomického dopadu pandemie na fyzické osoby podnikatele přiměla umožnit oddlužení pro fyzické osoby i tehdy, jestliže měly dluhy z podnikání.³¹

Oddlužení může být prováděno dvěma způsoby, a to zpeněžením majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Při způsobu oddlužení zpeněžením majetkové podstaty dojde k jednorázovému uspokojení věřitelů ze stávajících aktiv dlužníka. Tento způsob oddlužení je velmi podobný zpeněžování majetkové podstaty v konkursu, přičemž se při něm i obdobně postupuje.³² Dlužníkuv majetek je tedy zpeněžen a následně výnos z tohoto zpeněžení je použit na úhradu jeho dluhů. Za zpeněžení se považuje i hotovost dlužníka, peníze na jeho bankovním kontě nebo i úplatné postoupení pohledávky dlužníka.³³

³⁰ § 389 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění zákona č. 362/2007 Sb.

³¹ § 32 zákona č. 191 /2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru, ve znění pozdějších předpisů.

³² ERBSOVÁ, Hana. In: MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1462 s.

³³ § 283 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů

Druhý způsob oddlužení je kombinací zpeněžení majetkové podstaty s plněním splátkového kalendáře. Dříve zákon uváděl jako řešení úpadku samostatně jednu nebo druhou možnost. Ovšem i tak bylo judikaturou dovozováno spojování obou těchto způsobů.³⁴ Následně akreditační novelou byla umožněna kombinace těchto způsobů i na zákonné úrovni. Zákonodárce dále tuto kombinaci ponechal a tzv. oddlužovací novelou zrušil možnost řešení úpadku pouze plněním splátkového kalendáře. Tímto způsobem řešit úpadek je možné pouze u řízení, v němž bylo rozhodnutí o úpadku vydáno do účinnosti této novely, a to tedy do 31. května 2019. Vzhledem k délce oddlužení se s tímto způsobem bude možné pár let ještě setkávat. Při kombinaci způsobu oddlužení má dlužník povinnost pravidelně hradit určenou částku ze svých příjmů a zároveň je povinen vydat majetek insolvenčnímu správci ke zpeněžení.³⁵ O tom, který způsob oddlužení bude v konkrétním případě využit, rozhodují nezajištění věřitelé. Jestliže věřitelé chtějí, aby bylo oddlužení provedeno pouze zpeněžením majetkové podstaty, musejí o tomto hlasovat a rozhodnout. Jestliže o tomto nerozhodnou, nebo vůbec nehlasují, tak insolvenční soud rozhodne o provedení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.³⁶

Jak již bylo zmíněno výše, důležitým a chtěným výsledkem oddlužení je osvobození dlužníka od jeho dluhů. Aby k tomu došlo, tak musí být oddlužení plněno dle stanovených podmínek. Jestliže je oddlužení splněno, soud přistoupí k rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení zbývajících pohledávek. Dlužník je osvobozen od pohledávek zahrnutých v oddlužení, a to v rozsahu jejich neuspokojení. Osvobození se ale vztahuje i na pohledávky, které měly být do insolvenčního řízení přihlášeny a přihlášeny nebyly, pohledávky, k nimž se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, a pohledávky ručitelů a jiných osob, které měly vůči dlužníkovi právo postihu.³⁷ Všechny pohledávek se osvobození ovšem netýká, budou to pohledávky uvedené v § 416 IZ, jako např. výživné ze zákona nebo sankce za úmyslný trestný čin. Pokud ale dlužník podmínky neplní, může soud schválené oddlužení zrušit. Soud po zrušení oddlužení rozhodne o způsobu řešení úpadku konkursem nebo zastaví insolvenční řízení.³⁸ V tomto případě dlužník ztratí benefit ve formě osvobození od svých pohledávek, které oddlužení nabízí.

³⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. listopadu 2002. č.j. 1 VSPH 1533/2012-B-23.

³⁵ § 398 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů

³⁶ Tamtéž, § 402.

³⁷ Tamtéž, § 414.

³⁸ Tamtéž, § 418.

1.3.2 Konkurs

Konkurs je způsob řešení úpadku, který má likvidační charakter. Cílem konkursu je zpeněžení majetkové podstaty dlužníka a následně poměrné uspokojení věřitelů z tohoto výnosu.³⁹ Konkurs je také označován za základní způsob řešení úpadku. Jednak je to proto, že je tento způsob možný užit v případě právnické i fyzické osoby, a to i tehdy, pokud se jedná o podnikatele, jednak protože konkurs může být jak původním řešením úpadku, tak i následným, kdy je oddlužení či reorganizace do konkursu přeměněna.⁴⁰

Likvidační charakter konkursu můžeme spatřovat právě ve zpeněžení majetkové podstaty, ze které jsou uspokojeni věřitelé, a tím i ukončení ekonomických aktivit dlužníka. I když se na první pohled může zdát, že jde o stejné řešení úpadku jako u oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, není tomu tak. Důležitým rozdílem je, že konkursem nezanikají neuspokojené pohledávky dlužníka. Jedním z hlavních cílů tedy není osvobození dlužníka od neuspokojených pohledávek, ale alespoň částečně uspořádat jeho majetkové vztahy s věřiteli.⁴¹ Zákon v některých specifických případech spojuje konkurs se zánikem neuspokojených pohledávek či jejich neuspokojených částí. Jedná se o případy zrušení a zániku právnické osoby (dlužníka) jako důsledek zrušení konkursu. I když právnická osoba zanikne, tak se věřitel v některých případech může dále domáhat uspokojení po jiných osobách. Může se jednat o osoby ručitelů, zástavních dlužníků nebo i likvidátorů či statutárních orgánů, pokud za tyto dluhy nesou odpovědnost.⁴² Jelikož u fyzické osoby nedochází k jejímu zrušení a zániku obdobně jako u osoby právnické, tak neuspokojené pohledávky nezanikají. Pohledávky mohou zaniknout až smrtí takové osoby, přičemž mohou přejít i na dědice.⁴³

Zákon v rámci konkursu rozlišuje ještě konkurs nepatrný. O nepatrný konkurs se jedná tehdy, jestliže je dlužníkem fyzická osoba anebo dlužník, u kterého nebyl zjištěn celkový obrat za poslední účetní období předcházejícímu prohlášení konkursu přesahující 2 000 000 Kč a dlužník nemá víc než 50 věřitelů. Podmínka obratu a počtu věřitelů musí být splněna kumulativně. Jak vyplývá z podmínek, tak nepatrný konkurs bude probíhat u méně komplikovaných případů fyzických osob nepodnikatelů nebo u osob podnikatelů, jejichž podnikání je spíše menší povahy. Nepatrný konkurs z tohoto důvodu probíhá dle

³⁹ Tamtéž. § 244,

⁴⁰ SPRINZ, Petr. IN: SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*, 677 s.

⁴¹ KOTOUČOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. In: MORAVEC, KOTOUČOVÁ a kol. *Insolvenční zákon Komentář*, 910 s.

⁴² WINTEROVÁ, MACKOVÁ a kol. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 283 s.

⁴³ Tamtéž.

zjednodušených procesních pravidel a ve zjednodušené formě. Má se jednat o rychlejší formou konkursu, neboť předpokladem je menší počet věřitelů a majetková podstata dlužníka.⁴⁴

1.4 Společné oddlužení manželů a jeho vztah k SJM

Společné oddlužení manželů je institut, který byl do insolvenčního zákona přidán revizní novelou. Tato novela nabyla účinnosti 1. 1. 2014. Zákonodárce tímto reagoval na potřebu řešit úpadek manželů společně. K tomuto přispěla i rozsáhlá soudní judikatura, která umožňovala společné oddlužení manželů již před touto novelou. Například dle Vrchního soudu v Praze: „*V rozporu se zásadou spravedlivého insolvenčního řízení, i v rozporu se zájmem věřitelů na hospodárném a co nejvyšším uspokojení (§ 5 písm.a/ IZ), by bylo, kdyby vedle sebe běžela dvě separátní řízení řešící různým způsobem úpadek každého z obou manželů, jestliže úpadek je v obou případech dán neschopností každého z manželů zapřavit závazky společné.*“⁴⁵ I když zákon umožňuje manželům řešit jejich dluhy společně, není to pro ně jediná možnost řešení úpadku. Manželé mohou i nadále řešit svůj úpadek jednotlivě. Způsob, který si manželé zvolí, má rozdílný vliv na jejich SJM.

V případě společného oddlužení musejí manželé dle § 394a odst.2 IZ prohlásit, že souhlasí s tím, aby pro účely schválení oddlužení byl všechn jejich majetek považován za majetek v SJM. Z tohoto ustanovení vyplývá, že SJM při společném oddlužení nezaniká nebo může i pro účely insolvenčního řízení vzniknout.

Naopak, když si manželé zvolí řešení úpadku každý sám nebo procesem oddlužení prochází pouze jeden manžel, je postup a dopad na SJM odlišný. Při oddlužení se obdobně použijí pravidla konkursu a prohlášením konkursu společné jmění dlužníka a jeho manžela zaniká.⁴⁶ Z výše uvedeného vyplývá, že při odděleném oddlužení manželů, stejně jako při oddlužení pouze jednoho manžela, zaniká SJM vždy, pokud již nezaniklo dříve, a manžel má povinnost vydat majetek ke zpeněžení.

1.5 Společné jmění manželů a konkurs

Při konkursu není možné jako u oddlužení řešit úpadek manželů společně. Navíc prohlášením konkursu zaniká společné jmění dlužníka a jeho manžela. V případě, kdy je vznik SJM vyhrazen ke dni zániku manželství, má prohlášení o konkursu stejné účinky

⁴⁴ VIDOVIČOVÁ, Lenka. In: SPRINZ, Petr a kol. *insolvenční zákon komentář*. 794 s.

⁴⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.12. 2009 č.j. 1 VSPH 669/2009-A-21

⁴⁶ §268 zákona č. 182/2006 Sb., O úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů

jako zánik manželství.⁴⁷ Prohlášením konkursu tedy vždy zanikne společné jmění manželů, jestliže nezanklo již dříve, a musí dojít k jeho vypořádání. Navíc dle § 276 IZ nemůže po dobu účinku prohlášení konkursu vzniknout nové SJM, a to ani s uzavřením nového manželství.

K vypořádání dojde u SJM, které zaniklo prohlášením konkursu, zaniklo již dříve, ale nebylo vypořádáno nebo bylo zúženo smlouvou či rozhodnutím soudu a taktéž nebylo vypořádáno.⁴⁸ Vypořádání může být provedeno dohodou, rozhodnutím soudu nebo fikcí vypořádání stanovenou OZ. Dohodu namísto dlužníka je po prohlášení konkursu oprávněn uzavřít insolvenční správce, jestliže by takovou dohodu uzavřel dlužník, byla by neplatná.⁴⁹ Dohoda, kterou insolvenční správce uzavírá, musí být odsouhlasena věřitelským výborem a schválena insolvenčním soudem. Jestliže dluhy jednoho manžela, nebo i společné dluhy manželů převyšují hodnotou SJM, je společné oddlužení manželů předluženo. V tomto případě se SJM nevypořádá a celé je zahrnuto do majetkové podstaty.⁵⁰

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Tamtéž, § 270.

⁵⁰ KOTOUČOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. In: MORAVEC, KOTOUČOVÁ a kol. *Insolvenční zákon Komentář*, 1022 s.

2. Procesní aspekty řešení společného oddlužení manželů.

2.1 Podání insolvenčního návrhu a návrhu na povolení oddlužení

Insolvenční řízení může být zahájeno pouze na návrh. Tento návrh může podat jak sám dlužník, tak i věřitel. Od insolvenčního návrhu musíme rozlišovat návrh na povolení oddlužení, který může podat pouze dlužník. Při insolvenčním návrhu bude soud rozhodovat zejména o tom, zda je dlužník v úpadku. Následně pokud soud dospěje k tomu, že je dlužník v úpadku, musí se stanovit řešení tohoto úpadku. Oddlužení je pouze jeden z více způsobů řešení úpadku a může být navrženo až po podání insolvenčního návrhu nebo spolu s ním. Nelze tedy podat návrh na oddlužení dříve než samostatný insolvenční návrh. Toto potvrzuje i rozhodnutí Nejvyššího soudu: „*Samotný návrh na povolení oddlužení však není ani při dodržení všech požadavků kladených insolvenčním zákonem na jeho obsah podáním způsobilým zahájit insolvenční řízení (tím je pouze obsahově řádný a náležitě podepsaný insolvenční návrh).*“⁵¹

Jestliže manželé chtějí řešit svůj úpadek společným oddlužením, tak musejí společně podat návrh na povolení oddlužení.⁵² Ovšem insolvenční zákon v § 390a stanoví povinnost podat insolvenční návrh pouze kvalifikovanou osobou. Kvalifikované osoby dle zmíněného ustanovení jsou např. advokáti, notáři, soudní exekutoři, insolvenční správci. Jestliže má dlužník právnické nebo ekonomické vzdělání v magisterském oboru nebo vykonal zkoušku insolvenčního správce anebo tato osoba jedná za právnickou osobu dlužníka, může insolvenční návrh podat sám.⁵³ Zákonodárce přijal tuto povinnost k ochraně dlužníků. Nastávaly totiž případy, kdy nekvalifikované osoby využívaly situace dlužníků a sepisovaly jim návrhy na oddlužení. Tyto návrhy následně trpěly nedostatky, soudy je odmítaly a osoby v těžké finanční situaci se mohly dostat do situace ještě tíživější. Navíc úplata v těchto případech byla často nepřiměřeně vysoká.⁵⁴ Ustanovení by tedy mělo chránit dlužníka především před těmito případy. Zákon navíc stanoví i maximální výši odměny pro kvalifikované osoby za sepsání podání včetně náhrady vynaložených nákladů. Maximální odměna je stanovena na 4000 Kč bez DPH. V případě společného oddlužení manželů činí odměna 6000 Kč bez DPH. Jedná se o

⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2010, sp. zn. 29 NSCR 1/2008

⁵² §390 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

⁵³ Tamtéž, § 390 odst. 2.

⁵⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

maximální výši a osoby si mohou ujednat i jinou částku nepřesahující toto maximum. Minimální výše stanovena není, a tudíž služba může být poskytnuta i bezplatně. Při společném oddlužení manželů je tedy částka vyšší o 2000 Kč neboli 50 %. Toto můžeme vidět i u paušální odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčního správce při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Paušální částka činí 900 Kč, přičemž při společném oddlužení manželů je zvýšena také o 50 % na 1350 Kč, v obou případech bez DPH.⁵⁵ Při společném oddlužení vychází částka pro jednoho manžela na 675 Kč měsíčně. Toto lze požadovat za výhodu, jelikož náklady za celé oddlužení budou pro manžele nižší.

Návrh na povolení oddlužení se podává pouze přes stanovený formulář, který je dostupný na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti. Formulář byl po zavedení společného oddlužení upraven tak, aby vyhovoval i podání návrhu na společné oddlužení manželů. Do té doby byl formulář uzpůsoben pouze pro jednotlivce. Při návrhu společného oddlužení manželů se postupuje stejně jako u oddlužení jednotlivce s určitými rozdíly. Manželé musejí ke společnému návrhu připojit prohlášení s tím, že souhlasí, aby všechn jejich majetek byl považován za majetek v SJM. Podpisy manželů musejí být přitom úředně ověřeny.⁵⁶ Osoby tedy musejí být v době podání návrhu manželé a manželství musí trvat ke dni, kdy je podán společný insolvenční návrh. Dříve manžely musela být jako příloha k návrhu dodána kopie oddacího listu.⁵⁷ Nyní již toto není nutné a existenci manželství si soud ověřuje sám. Dle § 394 a odst. 3 IS se manželé považují za jednoho dlužníka. I když tomu tak je, tak je potřeba některé přílohy připojit k návrhu za každého manžela zvlášť. Bude se jednat například o výpis z trestního rejstříku či doklady o příjmech.

Podání společného návrhu není povinností a manželé mohou podat návrh každý sám za sebe. Otázkou je, zda se bude jednat o úmysl, či nikoli. Manželé, nebo alespoň jeden z nich, nemusejí mít zájem na společném oddlužení. Může se jednat například o situaci, kdy jeden z manželů má ve svém výlučném vlastnictví majetek, u kterého nechce, aby byl zahrnut do společné majetkové podstaty. V případě podání samostatných návrhů na oddlužení bude úpadek manželů řešen zvlášť jako samostatných dlužníků. Situace, kdy

⁵⁵ § 3 vyhlášky č. 313/2007 Sb., vyhláška o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁶ §394 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁷ § 17 odst. písm. j) vyhlášky č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení, v původním znění

by manželé samostatně podali insolvenční návrh s návrhem na povolení oddlužení, přičemž by chtěli řešit úpadek společně, by se neměla příliš často vyskytovat, jelikož je návrh na povolení oddlužení podán kvalifikovanou osobou, která by o této možnosti měla dlužníka poučit. V případě podání věřitelského návrhu by měl o možnosti společného oddlužení poučit dlužníky soud.

2.1.1 Věřitelský insolvenční návrh

Jak již bylo zmíněno, insolvenční návrh může podat jak dlužník, tak i věřitel. Věřitel nemá na rozdíl od dlužníka možnost podat návrh na povolení oddlužení, ale pouze insolvenční návrh.

Jelikož je insolvenčním návrhem věřitele zahájeno insolvenční řízení, musí být dlužníkovi umožněno podat návrh na povolení oddlužení. Z tohoto důvodu má dlužník možnost podat návrh na povolení oddlužení do 30 dnů od doby doručení insolvenčního návrhu. Dlužník přitom o tomto musí být poučen soudem.⁵⁸ Jestliže dlužník není o možnosti podat návrh na povolení oddlužení řádně poučen, začne běžet 30denní lhůta až od doby, kdy se mu dostane řádného poučení. Poučení soudu by mělo být dostatečně konkrétní, a proto nestačí pouhý odkaz na konkrétní ustanovení insolvenčního zákona.⁵⁹ Soud by měl dlužníka poučit i o tom, že je možné návrh na oddlužení podat jako společný návrh manželů.

U insolvenčního návrhu podaného věřitelem může nastat situace, kdy bude na základě jeho návrhu zahájeno insolvenční řízení vůči jednomu manželovi nebo i oběma zároveň. Jestliže manželé budou své oddlužení chtít řešit společným oddlužením, je třeba určit lhůtu, do které budou muset podat návrh na společné oddlužení. U zahájeného řízení vůči jednomu manželovi by měl být společný návrh podán ve 30denní lhůtě od doručení insolvenčního návrhu právě jednomu z manželů. Pokud by lhůta byla zmeškána, nemohou již manželé podat návrh na společné oddlužení. Toto potvrdil i Vrchní soud v Praze: „*Jestliže dlužník včas nepodal návrh na povolení oddlužení ve lhůtě třiceti dnů ode dne doručení insolvenčního návrhu navrhovatele-věřitele, což ostatně v odvolání nezpochybil, nemůže zmeškání lhůty k podání odvolání zhojit tím, že následně podá návrh na povolení oddlužení spolu s manželkou.*“⁶⁰ Manželé tedy po zmeškání lhůty nemohou řešit úpadek společným oddlužením. Návrh na povolení oddlužení může dále podat pouze druhý manžel v samostatném insolvenčním řízení. Je tedy v zájmu manželů,

⁵⁸ §390 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2012, sp. zn. 29 NSCR 39/2012.

⁶⁰ Usnesení Vrchní soudu v Praze ze dne 11. ledna 2016, č. j. 1 VSPH 2257/2015-A-27.

aby se rozhodli, zda chtějí podat společný návrh na oddlužení v dané lhůtě. S návrhem na povolení oddlužení by měl být podán i insolvenční návrh toho z manželů, vůči němuž věřitelský insolvenční návrh nesměřoval.

Byla řešena situace, kdy je insolvenční návrh podán pouze proti jednomu z manželů. Insolvenční návrh ale může být podán i proti oběma manželům, a to i zároveň. Zde bude důležité, kdy se tak stane. Jestliže budou na manžele podány insolvenční návrhy v jinou dobu, započne a skončí jim i 30denní lhůta pro podání návrhu na oddlužení v jinou dobu. Vystává tedy otázka, podle které lhůty se má postupovat. V tomto případě rozhoduje lhůta, která uplyne jako první.⁶¹ Toto můžeme dovodit i z výše uvedeného usnesení Vrchního soudu v Praze. Manželům lze tedy doporučit, aby podali společný návrh na povolení oddlužení do 30denní lhůty, která uplyne dříve, aby předešli nemožnosti řešit svůj úpadek společně.

2.1.2 Spojování řízení

Dříve, než bylo revizní novelou přidáno do insolvenčního zákona společné oddlužení manželů, byla tato možnost dovozována judikaturou. Postupovalo se podle § 112 OSŘ, který stanoví, že soud může spojit ke společnému řízení věci z důvodu hospodárnosti, pokud se týká týchž účastníků nebo spolu skutkově souvisí. Takto se postupovalo zejména proto, aby bylo oddlužením dosaženo společného osvobození manželů od jejich dluhů. Toto bylo vyřešeno již zavedením společného oddlužení.

Spolu se zavedením společného oddlužení manželů bylo zakázáno spojování věcí a do insolvenčního byl zákon přidán § 83a) IZ. Výjimkou z ustanovení je právě společné oddlužení manželů. Proti oběma manželům mohou být zahájena insolvenční řízení zvlášť na základě návrhu věřitele. Pokud jsou insolvenční řízení již zahájena a manželé pouze podají návrh na společné oddlužení, tak by i nadále mělo být možné řízení spojovat.⁶² Pokud ale manželé nebudou postupovat společným oddlužením, není již možné dle zákona spojovat jejich řízení postupem dle § 112 OSŘ.

2.1.3 Úpadek ve společném oddlužení manželů

V insolvenčním řízení je řešen úpadek dlužníka. Jelikož se u společného oddlužení manželů jedná o 2 subjekty, tak je třeba určit, jak je zde úpadek posuzován. Dle § 394 odst.1 IZ je k podání společného návrhu na povolení oddlužení dána podmínka, aby každý z manželů mohl daný návrh podat i samostatně. Toto ale musíme posuzovat

⁶¹ SRPINZ, Petr, CHYTIL, Petr. In: SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*, 1028 s.

⁶² Tamtéž.

v návaznosti na § 389 IZ, ve kterém jsou vymezeny osoby, které jsou oprávněny oddlužení navrhnout. Proto každý z manželů musí tyto předpoklady splňovat samostatně a také zkoumání těchto předpokladů se bude provádět u každého manžela zvlášť.⁶³

Ustanovení § 394 odst.1 IZ tedy není třeba chápat širěji a dovozovat i nutnost úpadku každého manžela zvlášť. Rovněž Vrchní soud v Praze ve svém usnesení dospěl k tomuto závěru. Dle usnesení by se podmínky pro zjištění úpadku a pro povolení oddlužení měli posuzovat k oběma manželům kumulativně.⁶⁴ Soud toto dovodil z konstrukce, kdy se manželé považují za jednoho dlužníka a mají postavení nerozlučných společníků. Není přitom nutné, aby dluhy manželů byly součástí jejich SJM. Společné oddlužení manželů je tedy možné užít pouze u výlučných dluhů. Otázkou bude, jak naložit se společným oddlužením, pokud jeden z manželů nemá vůbec žádné výlučné dluhy a dluhy které jsou součástí SJM, by samy o sobě úpadek manželů nezpůsobily, přičemž druhý manžel je v úpadku, jenž je způsoben převážně výlučnými dluhy. Jelikož se úpadek manželů posuzuje kumulativně, tak dle mého názoru je možné společné oddlužení využít i v těchto situacích. Samozřejmě je ale třeba, aby manželé kumulativně naplnili podmínky úpadku a tento byl poté soudem prohlášen. Smyslem společného oddlužení manželů sice není řešit úpadek jednotlivce, ale dalo by se na dané řešení nahlížet jako na určitou pomoc, kterou by nedlužný manžel poskytoval. Dlužník by totiž sám o sobě nemusel dosáhnout na předpoklady pro povolení oddlužení a společně s druhým manželem by se mu to tak podařilo. Tento postup by také mohl zvýšit míru uspokojení věřitelů. Tímto ale na sebe bere manžel určité riziko, které insolvenční řízení přináší. Riziko spočívá v zahrnutí jeho majetku do majetkové podstaty, například i v přeměně oddlužení na konkurs. I Kdyby byl zmíněný postup možný, vhodnějším řešením by bylo podpořit druhého manžela smlouvou o důchodu po dobu oddlužení. Pokud by ale manželé prošli oddlužením společně, tak by byli osvobozeni od dluhu. Nenastala by tedy situace, že by věřitelé mohli dluhy, které byly součástí SJM, nadále vymáhat po druhém manželovi. Je proto na zvážení manželů, zda by tento postup měli využít.

Závěrem bych shrnul, že zjišťování úpadku u manželů se v zásadě neliší od zjišťování úpadku jednoho dlužníka, na manžele se totiž nahlíží jako na jednoho dlužníka.

⁶³ SMOLÍK, Petr. In: SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Praha: C. H. Beck, 2016, 258 s.

⁶⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze, ze dne 28. července 2014, č.j. 4 VSPH 673/2014-A-16.

2.2 Místní příslušnost soudu

Místně příslušný soud pro insolvenční řízení je dle § 7b IZ soud, v jehož obvodu je obecný soud dlužníka. Obecný soud dlužníka není insolvenčním zákonem určen, a proto je nutno postupovat dle OSŘ, konkrétně § 85 odst.1. V tomto ustanovení je vymezeno, jaký soud je obecný soud dlužníka. Obecným soudem fyzické osoby (dlužníka) je soud, v jehož obvodu má osoba bydliště. Jestliže bydliště nemá, tak soud, v jehož obvodu se zdržuje. Občanský soudní řád dále uvádí konkrétní případy místní příslušnosti osob. Pro právnickou osobu a podnikající fyzickou osobu je obecný soud určen dle jejich sídla, pokud se řešená věc týká jejich podnikatelské činnosti. Jelikož se výše uvedené vztahuje k okresním soudům a v prvním stupni v insolvenčním řízení rozhoduje soud krajský, tak je místně příslušný krajský soud, v jehož obvodu je obecný okresní soud.

Dle § 105 OSŘ zkoumá soud místní příslušnosti jen do skončení přípravného řízení, nebo než začne jednat ve věci samé. Později je místní příslušnost zkoumána pouze na námitku účastníka, která byla uplatněna s jeho prvním úkonem. Toto lze vztáhnout i na insolvenční řízení. Bude záležet na konkrétním insolvenčním řízení, co se bude považovat za první úkon. V případě věřitelského návrhu se může jednat o návrh na povolení oddlužení, nebo naopak při návrhu dlužníka o přihlašování pohledávky věřitelem. Místní příslušnost se koncentruje k začátku řízení. Jestliže se místní příslušnost posoudí nesprávně, tak se tato vada zhojí a z místně nepřislušného soudu se stává soud příslušný. Vysloví-li soud, že je nepřislušný k vedení řízení, postoupí věc místně příslušnému soudu.

U společného oddlužení manželů bude většinou místně příslušný soud pro oba manžele totožný. I manželé ale mohou mít rozdílné místně příslušné soudy. V případě, kdy manželé řízení zahajují spolu, nebudou nastávat větší problémy a řízení zahájí u jednoho soudu. Problematická ale naopak může být situace, kdy bude mít každý z manželů jiný obecný soud v případě věřitelských návrhů. Řízení tak mohou být zahájena věřiteli u jiných insolvenčních soudů. V tomto případě pak bude nutné určit, který soud je oprávněný pokračovat v řízení a kde mají manželé podat společný návrh na povolení oddlužení. U jednoho z daných soudů musí být následně insolvenční řízení zastaveno pro překážku věci zahájené.⁶⁵ Jestliže nastane situace, kdy jeden soud prohlásí nepřislušnost, lze dle Smolíka postupovat postoupením věci příslušnému soudu. V případě, kdy by se ale místní příslušnost pro jednotlivé společné navrhovatele lišila a

⁶⁵ ERBSOVÁ, Hana. In: MORAVEC, KOTOUČOVÁ a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*, 1422 s.

insolvenční soud by nemohl ze zákona spojené věci rozdělit, je vhodnější postupovat dle § 12 OSŘ a přikázat řízení z důvodu vhodnosti.⁶⁶ Dle mého názoru je možné vést řízení u kteréhokoli soudu, který je příslušný alespoň pro jednoho manžela. Toto dovozují z § 394 a) IZ ve spojení s § 89 OSŘ. Bylo by tedy na manželích, u kterého soudu chtějí pokračovat a kde podají návrh na společné oddlužení. Následně by na tuto situaci měl reagovat druhý soud, řízení zastavit a postoupit nebo přikázat soudu, u kterého byl podaný návrh na společné oddlužení. Zde bude důležité, aby komunikace mezi soudy vedla k vyřešení situace a řízení pokračovalo bez zbytečných průtahů. K tomuto by měla přispět i aktivita ze strany účastníků řízení.

2.3 Fikce jednoho dlužníka

Jedním ze specifíků společného oddlužení je fikce jednoho dlužníka. Tato fikce je vyjádřena v § 394a odst. 3 IZ, dle kterého se manželé, kteří podali společný návrh na povolení oddlužení, považují za jednoho dlužníka. Touto fikcí se v rámci insolvenčního řízení stávají manželé z hlediska jejich dluhů a majetku jednou osobou. To znamená, že věřitelé mohou přihlašovat svoje pohledávky nehledě na to, zda se jedná o společný či výlučný dluh manželů, a k jejich uspokojení bude užit jak výlučný, tak společný majetek. Tato koncepce je spjata se společným oddlužením a může poskytovat manželům jak výhody, tak i nevýhody.

Jednou z hlavních výhod je, že manželé plní podmínky oddlužení společně. Předpoklady pro jejich oddlužení jsou také posuzovány společně. Pokud tedy jeden z manželů není sám schopen řešit svůj úpadek oddlužením, naskýtá se mu možnost řešení úpadku společným oddlužením. Může se tak stát v situacích kdy například jeden z manželů nemá dostatečný příjem a druhý manžel toto svým dostatečným příjmem vyrovná.

Jak jsem již zmínil, celá koncepce má i své nevýhody a může být pro manžele problematická. Jedná se např. o situaci, kdy jeden z manželů má dluhy z podnikání. K tomu, aby bylo schváleno oddlužení, je nutné, aby věřitel pohledávky vzniklé z podnikatelské činnosti dlužníka souhlasil s tímto způsobem řešení úpadku. Souhlas je buď věřitelem dán výslovně nebo na základě nevyvratitelné domněnky dle § 389 odst. 2 IZ. Jelikož se na manžele hledí jako na jednoho dlužníka, má nesouhlas věřitele jednoho manžela vliv na povolení společného oddlužení manželů.⁶⁷ Manželé by v tomto případě

⁶⁶ SMOLÍK, Petr. In: SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*, 260 s.

⁶⁷ Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 24. října 2018, sp. zn. 29 NSCR 222/2016

měli zvážit svůj postup a očekávat, že je tu možnost neumožnění společného oddlužení na základě nesouhlasu věřitele dluhu z podnikání.

Fikce jednoho dlužníka je specifická pro insolvenční řízení a jako taková je časově omezena. Platí po celou dobu insolvenčního řízení od podání návrhu na povolení společného oddlužení až do jeho konce.⁶⁸ Trvání fikce jednoho dlužníka je tedy závislé na každém konkrétním řízení. Pokud je návrh na společné oddlužení manželů odmítnut, zamítnut nebo došlo k zpětvzetí návrhu a soud toto vezme na vědomí, trvá fikce pouze do právní moci těchto rozhodnutí. Naopak, jestliže je povoleno společné oddlužení manželů, bude tato fikce v ideálním případě trvat až do doby splnění oddlužení. I v případě již schváleného oddlužení může být oddlužení zrušeno. Zrušením oddlužení či prohlášením konkursu na majetek manželů tato fikce také zaniká. Jestliže je ale věc jednoho manžela v již probíhajícím řízení vyloučena k samostatnému projednání, neodpadá tímto fikce jednoho dlužníka. Toto dovozuje i Nejvyšší soud ve svém usnesení. Navíc soud v tomto usnesení neshledává jako důvod ukončení fikce jednoho dlužníka ani smrt jednoho manžela či rozvod.⁶⁹ Souhlasím s rozhodnutím soudu v té části, že pouhé vyloučení věci k samostatnému projednání a ani rozvod manželů tuto fikci neukončuje. Ovšem při smrti manžela mám za to, že se tato událost musí v řízení promítnout. Záleží na způsobu řešení smrti manžela ve společném oddlužení, ale buď dojde k zastavení řízení vůči mrtvému manželovi a bude pokračováno v řízení s přeživším manželem, nebo se tato fikce transformuje v realitu a v oddlužení bude pokračovat pouze přeživší manžel. V obou případech se domnívám, že tato fikce odpadne.

Fikce jednoho dlužníka trvá od podání návrhu na společné oddlužení. Je proto třeba určit, jestli fikce jednoho dlužníka platí i v incidenčních sporech souvisejících s insolvenčním řízením. Toto nelze obecně určit. Například při odpůrcí žalobě nebude platit fikce jednoho dlužníka, jestliže bylo jednání učiněno ještě před návrhem na společné oddlužení. Tato fikce by se jinak vztahovala i na dobu před insolvenčním řízením. Není proto možné považovat manžele za jednoho dlužníka ve sporech o neplatnost či neúčinnost právních úkonů učiněných před podáním návrhu na povolení oddlužení.⁷⁰ U jiných incidenčních sporů, kdy manželé již v době jednání byli považováni za jednoho dlužníka by tato fikce platit měla.

⁶⁸ ERBSOVÁ, Hana. In: MORAVEC, KOTOUČOVÁ kol. *Insolvenční zákon. Komentář*, 1420 s.

⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 27. září 2018, sp. zn. 29 NSCR 140/2016.

⁷⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu, ze dne 27. února, sp. zn. 29 ICdo 28/2018-186.

2.4 Postavení nerozlučných společníků

Stejně jako fikce jednoho dlužníka, tak i postavení nerozlučných společníku je vyjádřeno v § 394a odst. 3 IZ. Manželé jsou při společném oddlužení v postavení nerozlučných společníků. Na rozdíl od fikce jednoho dlužníka, která je hmotněprávní povahy, je postavení nerozlučných společníků či tzv. nerozlučné společenství procesní povahy. V podstatě to znamená, že procesní úkony jednoho manžela mají účinky pro oba.

Insolvenční zákon sám o sobě postavení nerozlučných společníků nekonkretizuje, a proto i zde musíme nahlédnout do OSŘ, konkrétně § 91 odst.2, kde je vyjádřeno nerozlučné společenství. Zde je stanoveno, že ke změně návrhu, k jeho zpětvzetí, k uznání nároku a uzavření smíru je třeba souhlas všech účastníků. Z tohoto vyplývá, že i pro určité úkony manželů v insolvenčním řízení je potřeba souhlas obou manželů.

Není tedy jasné, u jakých úkonů je potřeba souhlas druhého manžela. Dle Vrchního soudu v Olomouci bylo pro návrh na zrušení oddlužení potřeba souhlasu obou manželů.⁷¹ Také i pro zpětvzetí insolvenčního návrhu spojeným s návrhem na společné oddlužení byl dle Vrchního soudu v Praze potřeba souhlas obou manželů.⁷² VS v Praze argumentoval zejména tím, že se návrhem na společné oddlužení se manželé vzdávají možnosti samostatně nakládat s insolvenčním návrhem a návrhem na povolení oddlužení. Nejvyšší soud v případě zpětvzetí dospěl k opačnému závěru než Vrchní soud v Praze. Dle Nejvyššího soudu se totiž nerozlučné společenství netýká úkonů, které směřují k ukončení účinků návrhu na povolení oddlužení. V těchto úkonech jsou manželé v samostatném postavení.⁷³ Jestliže tedy vezme jeden manžel návrh zpět, tak insolvenční soud zastaví insolvenční řízení vůči tomuto manželovi i bez souhlasu druhého manžela.

Soud se zde nevyjadřoval k tomu, zda i se zrušením společného oddlužení je potřeba souhlasu obou manželů. Z odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že ve vztahu k úkonům, jimiž mají pominout účinky oddlužení, má každý manžel postavení samostatného společníka. To by tedy znamenalo, že i sám manžel může podat návrh na zrušení oddlužení bez souhlasu druhého manžela. Také dle Sprinze a Chytila nelze dlužníka nutit k setrvání v režimu oddlužení, a tudíž by se i v případě zrušení oddlužení mělo

⁷¹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, ze dne 27. října, č. j. 2 VSOL 1201/2016-B-53.

⁷² Usnesení Vrchního soudu v Praze, ze dne 22. prosince, č. j. 2 VSPH 2337/2016-A-15.

⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 30. dubna, sp. zn. 29 NSCR 78/2017.

postupovat obdobně jako u zpětvzetí návrhu a měl by stačit pouze návrh jednoho manžela.⁷⁴

S tímto názorem převážně souhlasím, ale domnívám se, že by zde měla být poskytnuta druhému manželovi alespoň určitá ochrana. Dle výše zmíněného názoru by manžel pro návrh na zrušení oddlužení nebo zpětvzetí insolvenčního návrhu nepotřeboval souhlas druhého manžela. Úkony ale mohou mít pro tohoto manžela nepříznivé následky, jako např. prohlášení konkursu namísto zrušeného oddlužení. Určitým kompromisem a řešením by bylo užití §96 odst.4 OSŘ, a to pokud by ostatní účastníci se zpětvzetím návrhu z vážných důvodů nesouhlasili, soud by rozhodl, že zpětvzetí návrhu není účinné.⁷⁵ Při návrhu na zrušení oddlužení bych byl pro užití podobné konstrukce nesouhlasu druhého manžela z vážných důvodů, jako je to možné u zpětvzetí. Pokud by tedy pouze jeden manžel navrhl zrušení společného oddlužení, tak by se automaticky ke zrušení nepřistoupilo a druhý manžel by zde měl ochranu v podobě nesouhlasu se zrušením oddlužení z vážných důvodů. Následně by záleželo na rozhodnutí soudu, zda by považoval nesouhlas za důvodný a společné oddlužení zrušil, či nikoli. Navíc je rozdíl, zda je souhlas potřeba ke zpětvzetí návrhu ještě v době, kdy proces oddlužení nezačal, nebo ke zrušení již schváleného oddlužení. V obou případech by bylo tedy možné projevit nesouhlas s těmito úkony, ale vzhledem k fázi insolvenčního řízení bych u zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení posuzoval nesouhlas přísněji než u již u schváleného oddlužení.

Postavení nerozlučných společníků platí časově souběžně s fikcí jednoho dlužníka, a to tedy po celou dobu insolvenčního řízení od podání návrhu na společné oddlužení až do jeho konce. Stejně jako u fikce jednoho dlužníka nemá na postavení nerozlučných společníků vliv vyloučení návrhu jednoho z manželů k samostatnému řízení či rozvod. Nerozlučné společenství bude také zanikat společně s fikcí jednoho dlužníka.

2.5 Předpoklady povolení oddlužení

Předpoklady pro povolení oddlužení dlužníka jsou formulovány převážně negativně, a tedy že oddlužení je třeba povolit, jestliže nenastane důvod, pro který bude návrh na povolení oddlužení zamítnut. Tyto podmínky však neplatí jen při návrhu na povolení oddlužení ale i v jeho průběhu. Důvod pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení dle §395 IZ nastane, jestliže lze ke všem okolnostem důvodně předpokládat:

⁷⁴ SRPINZ, Petr, CHYTIL, Petr. In: SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*, 1030 s.

⁷⁵ Tamtéž.

- nepoctivý záměr dlužníka
- dlužník nebude schopen splácet pohledávky v dané výši (§ 395 odst. 1 b),
- dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka,
- v posledních 10 letech před podáním insolvenčního návrhu bylo dlužníkovi přiznáno osvobození od placení pohledávek, jež nebyly uspokojeny v rámci oddlužení,
- v posledních 5 letech byl návrh zamítnut nebo schválené oddlužení bylo zrušeno z důvodu nepoctivého záměru dlužníka,
- v posledních 3 měsících před podáním insolvenčního návrhu vzal dlužník předchozí návrh na povolení oddlužení zpět.

K těmto podmínkám musí samozřejmě ještě přistoupit oprávněnost dlužníka podat návrh na povolení oddlužení dle § 389 IZ. V rámci společného oddlužení manželů musejí být splněny ještě specifické podmínky, a to, že jde o manžele ke dni podání návrhu na povolení oddlužení a že manželé prohlásí, že všechny jejich majetek pro účely oddlužení bude považován za majetek ve SJM.

Nepoctivý záměr dlužníka u oddlužení je v insolvenčním zákoně vyjádřen obecně a nejsou zde ani příklady jednání, které lze za nepoctivý záměr považovat. Záleží tedy především na praxi a rozhodnutí soudů, co budou za nepoctivý záměr pokládat. Toto je i vesměs žádoucí, protože se nepoctivý záměr musí určovat v rámci každého oddlužení zvlášť vzhledem k jeho konkrétním okolnostem. Ovšem dle mého názoru by zde pro lepší přehlednost bylo vhodné uvést alespoň demonstrativně některé příklady nepoctivého záměru, jak je tomu například u reorganizace. Za nepoctivý záměr může být považováno např. jednání dlužníka, který neuvede pravdivé údaje o majetku nebo závazcích.⁷⁶ Samozřejmě jednání musí být v rámci každého oddlužení posuzováno zvlášť vzhledem k jeho okolnostem a nemusí tedy být samo automaticky důvodem pro nepovolení oddlužení. Poctivost či nepoctivost jednání dlužníka je třeba vztáhnout nejen na jednání dlužníka při podání insolvenčního návrhu, ale na celé insolvenční řízení, tedy i po celou dobu oddlužení.⁷⁷

⁷⁶ PRUDILOVÁ KONÍČKOVÁ, Zdeňka. *Oddlužení a poctivý záměr nejen ve světle judikatury Nejvyššího soudu* [online]. epravo.cz, 27. listopadu 2015 [cit. 14. března 2023]. Dostupné na <https://www.epravo.cz/top/clanky/oddluzeni-a-poctivy-zamer-nejen-ve-svetle-judikatury-nejvyssiho-soudu-99566.html>

⁷⁷ Tamtéž.

K tomu, aby bylo povoleno oddlužení, je třeba i určitá míra uspokojení věřitelů a jejich pohledávek. Pokud dlužník nebude schopen tuto míru dodržet, tak mu oddlužení nebude povoleno nebo mu bude již povolené oddlužení zrušeno. Dříve byl předpoklad pro povolení oddlužení uspokojení nezajištěných věřitelů ve výši minimálně 30 % ke konci oddlužení. Nyní dlužníci musejí být schopni splatit pohledávky insolvenčního správce na odměnu a hotové výdaje, pohledávky věřitelů na výživné pohledávky sepisovatele návrhu na povolení oddlužení. Tyto typy pohledávek musejí být uhrazeny zcela.⁷⁸ Navíc dlužník musí být schopen ostatním věřitelům hradit částku minimálně ve stejné výši jako zmíněné pohledávky. Toto bude dlužník splácet v pravidelných splátkách měsíčně. Mechanismus výpočtu je tedy oproti dřívější právní úpravě poněkud složitější a v některých aspektech i problematický. Není například určeno, kdo je ostatní věřitel nebo či se v rámci plnění pro insolvenčního správce zohlední i odměna za zpeněžení majetku či přezkumu pohledávek. Dle Sprinze a Chytila by se měla i tato odměna zohlednit.⁷⁹ Jelikož dlužník bude částku splácet měsíčně, tak by se jednorázové částky musely rozpočítat na měsíce dle doby trvání oddlužení. Budou to například právě odměny insolvenčního správce za zpeněžení majetku nebo i dlužná částka na výživném. To ve svém důsledku může určitým osobám zabránit přístupu k oddlužení, i když cílem zrušení hranice 30 % bylo umožnění oddlužení širšímu okruhu osob. Jestliže by osoba dlužila vysokou částku na výživném ze zákona, bude jí o tuto částku rozpočítanou na měsíce zvýšena i měsíční splátka, tudíž i splátka ostatním věřitelům. Pokud by se ale jednalo o jinou pohledávku některých z věřitelů, nebude tato pohledávka reflektována v minimální výši měsíční splátky.

Jak již vyplývá ze zákonného ustanovení, tak ve výpočtu minimální měsíční splátky se vyskytuje mnoho proměnných k jejímu výpočtu. V praxi ovšem nepanuje shoda, jak daný výpočet provést. Jirmásek představuje několik možných způsobů výpočtu této částky. Může se jednat o způsob 1 + 1, kde je počítána pouze měsíční paušální odměna insolvenčního správce, až po zahrnutí všech odměn včetně potenciálních odměn za zpeněžení majetku včetně výživného.⁸⁰ Bude tedy záležet, jestli praxe soudů nastaví konkrétní způsob výpočtu této částky. Pro téma práce je ale důležité, že paušální odměna

⁷⁸ SRPINZ, Petr, CHYTIL, Petr. In: SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon. Komentář 1030 s.*

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ JIRMÁSEK, Tomáš. *Výpočet minimální měsíční splátky v oddlužení podle ust. § 395 odst. 1 písm. b) insz, ve znění účinném od 1. 6. 2019* [online]. insolvenznizona.cz, 3. května 2021 [cit. 14. března 2023]. Dostupné na <https://www.insolvenznizona.cz/clanky/vypocet-minimalni-mesicni-splatky-v-oddluzeni-podle-ust-%C2%A7-395-odst-1-pism-b-insz-ve-zneni-ucinnem-od-1-6-2019/>

insolvenčního správce je u společného oddlužení manželů 1663,50 Kč a odměna sepisovatele návrhu je 7 260 Kč včetně DPH. Tyto částky budou určitě do minimální měsíční splátky manželům započítány. Podle způsobu výpočtu se pak určí minimální splátka, kterou manželé musejí být schopni měsíčně splácet. V tomto vidím značnou výhodu společného oddlužení manželů, jelikož na jednoho manžela vychází tato splátka nižší než u oddlužení jednotlivce. Manželé tedy mají společně větší šanci na dosažení takového předpokladu.

Další překážkou pro oddlužení je lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v rámci insolvenčního řízení. Dlužník má tedy řádně plnit své povinnosti, přičemž pokud tomu tak není, jeho návrh na povolení oddlužení může být zamítnut. Za jednání, které naplňuje tento přístup, se dá pokládat jednání, kdy dlužník neúmyslně neuvede v seznamu majetku podstatnou část svého majetku. Pokud by se tak ovšem stalo úmyslně, mohlo by se jednat už o nepoctivý záměr.⁸¹ Jak je vidět i na příkladu, tak se u nedbalého či lehkomyšlného dlužníka nebude většinou jednat o úmysl jako u nepoctivého záměru. Tato nedbalost může plynout i z neznalosti právní úpravy. Je proto třeba individuálně u každého případu vyhodnotit, zda lze přístup dlužníka považovat za lehkomyšlný či nedbalý a zda je nutné přistoupit k zamítnutí návrhu na oddlužení. Ojedinelé nebo opakující se mírné prohřešky by neměly vést k zabránění přístupu osobám k oddlužení zamítnutím jejich návrhu a soudy by tedy měly k tomuto přistupovat benevolentněji.

Návrh na povolení oddlužení může být také zamítnut z důvodu souvislosti s předchozím insolvenčním řízením uvedeném ve výčtu. K těmto důvodům se vztahuje § 395 odst. 5 IS, který odstraňuje tvrdost zákona. Tyto důvody se dle toho ustanovení nepoužijí, jsou-li pro to důvody zvláštního zřetele hodné. Na rozdíl od nepoctivého záměru zde jsou alespoň v zákoně vymezeny příklady, co se považuje za důvod zvláštního zřetele hodný. Jedná se o situaci, kdy se dlužník zavázal z ospravedlnitelného důvodu nebo existuje-li výrazný nepoměr mezi výší dluhů a poskytnutého plnění. Jako konkrétní důvod zvláštního zřetele hodný lze uvést situaci, kdy je dlužník zavázán k poskytnutí náhrady vysoké škody způsobené jeho nezletilým dítětem či úhrada léčby život ohrožující nemoci v zahraničí, jelikož v ČR taková léčba není možná.⁸²

Jelikož jsou manželé považováni za jednoho dlužníka, tak překážka v podobě nesplnění předpokladu jen u jednoho manžela vede k nemožnosti řešit úpadek manželů

⁸¹ Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 17. června, sp. zn. 29 NSCR 47/2013.

⁸² Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, ze dne 29. října, č.j. 2 VSOL 482/2020-A-19.

společným oddlužením. Toto neplatí u minimální měsíční splátky, kdy manželé mohou tuto podmínku splňovat kumulativně. Nesplnění podmínek oddlužení nevylučuje možnost druhého manžela domáhat se oddlužení samostatně.

3 Společné oddlužení manželů po povolení oddlužení

V této kapitole se nebudu zabývat celým procesem oddlužení manželů, ale především specifiky a rozdíly společného oddlužení manželů oproti klasickému oddlužení jednotlivce.

3.1 Přihlašování pohledávek

Po zahájení insolvenčního řízení a rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku dlužníka je třeba zjistit, jaké pohledávky a v jaké výši budou v daném insolvenčním řízení uplatňovány věřiteli. K tomuto, je třeba aby věřitelé svoji pohledávku přihlásili do insolvenčního řízení. Přihlášku pohledávky lze tedy považovat za procesní úkon, kterým uplatňuje věřitel v rámci insolvenčního řízení u insolvenčního soudu svoji pohledávku. Věřitelé mohou své pohledávky přihlašovat od počátku insolvenčního řízení do 2 měsíců od výzvy insolvenčního soudu v rozhodnutí o úpadku. Ovšem existují i typy pohledávek, které se přihláškou neuplatňují, jedná se např. o pracovněprávní pohledávky zaměstnanců insolvenčního dlužníka.

U společného oddlužení manželů není při přihlašování pohledávek jiný rozdíl než, že se na straně dlužníka vyskytují 2 osoby. Manželé jsou přitom považováni za jednoho dlužníka. a tudíž, pokud je přihláška podána proti jednomu, je ve své podstatě podána proti oběma. Formulář pro přihlašování pohledávek ovšem neumožňuje pohledávku uplatnit vůči oběma manželům najednou, a to i když je dluh součástí SJM a manželé jsou spolu z tohoto dluhu zavázáni společně a nerozdílně. Stačí sice uplatnit pohledávku pouze proti jednomu z manželů, ale pro věřitele to může být matoucí a mohou nastat situace, kdy věřitel svoji pohledávku pro jistotu přihlásí zvlášť vůči oběma manželům do jednoho řízení. Bude se ale jednat o jedno řízení a jeden dluh, a tudíž bude tato pohledávka přihlášena dvakrát. Samozřejmě pohledávka může být v insolvenčním řízení uspokojena pouze jednou. Jak potvrdil i Vrchní soud v Praze, tak nezáleží na tom, jestli vznikla stejná pohledávka vůči manželům z jiného titulu. V opačném případě by se totiž jednalo o rozpor se základními zásadami insolvenčního řízení. Navíc by dle soudu neměla být druhá přihláška automaticky odmítnuta bez jejího přezkoumání.⁸³ Soud zde argumentuje zejména tím, že by obě pohledávky měly být přezkoumány v přezkumném řízení z důvodu rozlišení zahrnutých závazků do společného splátkového kalendáře, a to včetně spoludlužnictví. Dle mého názoru je ovšem toto nadbytečné, jelikož se stále jedná o totožnou pohledávku vůči oběma manželům, kteří se navíc považují za jednoho dlužníka,

⁸³ Usnesení Vrchního soudu v Praze, ze dne 25. září, č.j. 1 VSPH 1272/2017-P4.

a daná pohledávka by tedy soudem měla být odmítnuta. Jak je navíc z odvolání věřitele patrné, věřitel odvolání podal zejména z důvodu jeho jistoty v případě, že by v budoucnu mohl být problém s uplatňováním této pohledávky v samostatném insolvenčním řízení manžela, vůči němuž nebyla pohledávka ve společném řízení přihlášena. Je proto vhodné, aby formulář pro přihlašování pohledávek byl upraven tak, aby mohl být podán proti oběma manželům, a to jednak vzhledem k jistotě věřitele, ale také k předcházení dvojitému přihlášení pohledávky.

Přihlášené pohledávky jsou v insolvenčním řízení přezkoumávány v rámci přezkumného řízení. Přezkumné řízení prováděl soud u všech řešení úpadku, ale novelou z roku 2017 bylo přezkumné řízení u oddlužení přesunuto do režie insolvenčního správce. Toto řízení probíhá jako osobní jednání s dlužníkem, kde je zjišťováno jeho stanovisko k pohledávkám, především zda pohledávku popírá.⁸⁴ V případě společného oddlužení manželů ale vyvstává otázka, zda stačí popření pohledávky pouze jedním manželem nebo je nutný souhlas druhého manžela. Dle mého názoru se jedná o úkon, kde souhlas druhého manžela není nutný, a to zejména proto, že popření pohledávky je v zájmu obou manželů. Navíc tímto úkonem nebude nijak ztíženo či ohroženo postavení druhého manžela nebo jeho práv.

3.2 Schválení oddlužení a způsoby jeho provádění

Schválení oddlužení lze označit za poslední fázi oddlužení před samotnou realizací. Výsledkem je rozhodnutí o schválení oddlužení, kde je rozhodnuto o řešení úpadku dlužníka oddlužením a způsob jeho provedení.

Než ale dojde ke schválení oddlužení, je třeba rozhodnout, jakým způsobem se bude oddlužení provádět. Jsou dva způsoby oddlužení, a to oddlužení zpeněžením majetkové podstaty nebo kombinace splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. V tomto případě mají hlavní slovo nezajištění věřitelé. Pokud by ale nebyli věřitelé schopni rozhodnout o způsobu řešení úpadku, tak soud dle § 402 odst. 5 IZ rozhodne o způsobu oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Zákonem je tedy tomuto způsobu dána přednost. Soud proto nemůže sám od sebe zvolit způsob oddlužení pouze zpeněžením majetkové podstaty, a to i když by byl vhodnější či výhodnější. Tento způsob si tedy musejí věřitelé zvolit. Rozhodnutí věřitelů musí soud respektovat a nepřezkoumává přitom zda je zvolený způsob pro věřitele nebo dlužníka

⁸⁴ §410 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů

výhodný nebo zda dlužník preferoval jiný způsob oddlužení. Soud zkoumá pouze to, zda se neobjevily skutečnosti, na základě, kterých by bylo oddlužení nepřipustné.⁸⁵

V následujících podkapitolách se budu konkrétněji věnovat jednotlivým způsobům oddlužení, včetně specifik pro společné oddlužení manželů.

3.2.1 Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty

Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je způsob oddlužení, při kterém dochází k jednorázovému vyrovnání dluhů z majetku dlužníka a nedochází zde k postihu budoucích aktiv.⁸⁶ U manželů při tomto způsobu oddlužení není žádný zásadní rozdíl oproti oddlužení jednotlivce a pouze dojde ke zpeněžení majetku obou manželů a užití výnosu k uspokojení věřitelů v rámci jednoho řízení.

Při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty se postupuje obdobně jako u konkursu. Podíváme-li se na § 268 IZ, který se vztahuje i na oddlužení, zjistíme, že společné jmění manželů prohlášením konkursu zaniká. Toto tedy platí u oddlužení v případě, že manželé nepostupují společným oddlužením nebo je oddlužován pouze jeden manžel. Na rozdíl od společného oddlužení zde tedy musí dojít k vypořádání SJM. V případě oddlužení jednoho manžela by dle názoru Krhuta neměl být výtěžek oddělen od dluhů, se kterými je spojen. Neměla by tedy nastat situace, že manžel, jenž se nenachází v úpadku, obdrží část SJM oddělenou od dluhů, se kterými souvisí, a tato část nebude užita pro uspokojení věřitelů. V případě individuálního oddlužení obou manželů by tedy měl výtěžek být rozdělen mezi obě majetkové podstaty.⁸⁷ Společné oddlužení manželů poskytuje výhodu, jelikož se vede jedno řízení, není třeba rozdělovat majetkovou podstatu ani pohledávky do dvou souběžných řízení a nedochází zde ani k vypořádání SJM.

Vypořádání a zánik SJM se dříve vztahoval pouze ke způsobu oddlužení zpeněžením majetkové podstaty. U oddlužení pouze splátkovým kalendářem nedocházelo k zániku SJM a toto nadále trvalo. Jelikož ale došlo ke spojení těchto způsobů, a u druhého způsobu oddlužení také dochází ke zpeněžení majetkové podstaty, i zde bude SJM zanikat.

⁸⁵ Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 13. srpna, sp. zn. 29 NSCR 83/2018

⁸⁶ Obecně je tento způsob přiblížen v kapitole 1.3.1 Oddlužení

⁸⁷ KRHUT, Rostislav. *Společné jmění manželů v oddlužení* [online]. advokadnidenik.cz, 6. června 2019 [cit. 14. března 2023] Dostupné na <https://advokatnidenik.cz/2019/06/06/spolecne-jmeni-manzelu-v-oddluzeni/>

Společné jmění manželů bude nově tedy zanikat vždy, jestliže má dlužník povinnost vydat majetek ke zpeněžení, a výše popsané se tudíž použije i na druhý způsob oddlužení.

Nezajištění věřitelé by si měli rozmyslet, zda zvolí tento způsob oddlužení na základě majetkové situace dlužníků. Zásadním rozdílem mezi způsoby oddlužení je, že při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty není poskytnuta dlužníkům ochrana obydlí. To znamená, že obydlí bude v rámci oddlužení zpeněženo i v situaci, kdy by u druhého způsobu oddlužení podléhalo ochraně a nezpeněžovalo by se. Obydlí dlužníka bude v dnešní době ve většině případů zajištěno, což povede nezajištěné věřitele spíše ke zvolení si druhého způsobu oddlužení, jelikož se ze zajištěného obydlí výlučně uspokojuje pouze zajištěný věřitel. Toto se týká i jiného zajištěného majetku než obydlí. Pokud je ale zajištěný majetek zpeněžen a výtěžek přesahuje pohledávku zajištěného věřitele, dojde k tzv. hyperoše, která se následně rozděluje mezi nezajištěné věřitele.⁸⁸ Jestliže ale nastane opačná situace a výtěžek nestačí k uspokojení zajištěného věřitele, má tento věřitel nově smůlu. Před oddlužovací novelou se část neuspokojené zajištěné pohledávky dále uspokojovala z výtěžku ostatního majetku jako nezajištěné pohledávky.⁸⁹ Po oddlužovací novele se zajištěný dlužník uspokojuje již pouze z výtěžku zajištění.

Dalším rozdílem je, že při tomto způsobu oddlužení je dle § 408 odst. 3 IZ na insolvenčním správci, zda bude zajištěný majetek zpeněžen. Zajištěný věřitel může sice požádat, aby zajištěný majetek zpeněžen nebyl, ale insolvenční správce by tomuto měl vyhovět pouze v případě, kdy dojde k plnému uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů zpeněžením ostatního majetku nebo zajištěná pohledávka zjevně přesahuje hodnotu zajištění. Jedná se o určitou ochranu nezajištěných věřitelů v případě, že by zajištěný věřitel nechtěl majetek zpeněžovat v insolvenčním řízení, protože by například značně přesahoval výši jeho pohledávky. Navíc toto brání zneužívání možnosti rozhodnout, zda majetek bude, nebo nebude zpeněžen. Tato možnost může vést dlužníky k různým dohodám či i k úmyslnému zajištění majetku jako způsobu jeho ochrany. U druhého způsobu oddlužení je iniciativa na zajištěném věřiteli. V obou případech oddlužení by tak dle mého názoru měl o zpeněžení rozhodovat zásadně insolvenční správce.

⁸⁸ SRPINZ, Petr, CHYTIL, Petr. In: SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*, 1104 s.

⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 29. srpna 2018, sp. zn. 29 NSČR 150/2016.

3.2.2 Oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty

Jedná se o druhý způsob oddlužení, kdy je hrazen splátkový kalendář a zároveň se zpeněžuje majetková podstata. Tento způsob byl dříve dovozován pouze judikaturou, načež byl akreditační novelou přidán do zákona jako jeden ze způsobů oddlužení vedle stávajících dvou. Oddlužovací novelou bylo navíc zrušeno oddlužení pouze plněním splátkového kalendáře. Nově tedy i při splátkovém kalendáři bude ke zpeněžení majetkové podstaty.

U tohoto způsobu oddlužení nedochází pouze k jednorázovému uspokojení věřitelů z majetku dlužníka, ale dlužník je navíc povinen po určitou dobu vykonávat ekonomickou aktivitu a tím přispívat na splacení svých dluhů. Nejčastěji se bude jednat o mzdu či jiný příjem dlužníka, ze kterého jsou plátcem prováděny srážky a následně zasílány insolvenčnímu správci.⁹⁰ Pravidelné měsíční příjmy dlužníka nejsou jediným zdrojem financí a k uspokojení věřitelů slouží také příjmy získané darem, dědictvím a jiné mimořádné příjmy.⁹¹ Splátkovým kalendářem jsou uspokojovány pohledávky nezajištěných věřitelů. Stejně jako u prvního způsobu oddlužení ze zajištění věřitelé uspokojují pouze z výtěžku zpeněžení zajištění.⁹²

Ve společném oddlužení manželů je plněn splátkový kalendář tak, že se každému manželovi zvlášť z jeho příjmu strhává vypočítaná částka, jako kdyby procesem oddlužení postupoval sám. Splátky obou manželů následně putují na společné dluhy v rámci společného oddlužení manželů. Tato splátka se počítá z čisté mzdy a je zde použit třetinový systém stejně jako u exekuce. Zjednodušeně se od čisté mzdy odečtou nezabavitelné částky a pak nad částku 30 685,50 Kč se ze zbývajících mzdy srazí vše ve prospěch věřitelů. Poté se zbývajících, výše zmíněná i menší částka rozdělí na třetiny, kde 1/3 náleží dlužníku a 2/3 věřitelům. Nepovažuji za nutné vzhledem k tématu práce zde podrobněji popisovat výpočet srážek ze mzdy.

U splátkového kalendáře se ukazuje výhoda společného oddlužení, a to že kvantitativní podmínku oddlužení, tedy placení minimální měsíční splátky stačí manželům plnit dohromady.⁹³ To znamená, že je zde umožněno oddlužení i manželovi, který by při samostatném oddlužení tuto podmínku nebyl schopen naplnit. Mohlo by se jednat např. o manžela nezaměstnaného, na mateřské dovolené, invalidního či starobního

⁹⁰ § 406 odst.5 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

⁹¹ SRPINZ, Petr, CHYTIL, Petr. In: SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon. Komentář 1057 s.*

⁹² § 398 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

⁹³ Výpočet minimální měsíční splátky je podrobně rozebrán v kapitole 2.5.

důchodce. To, že podmínku za oba splňuje pouze jeden manžel, samozřejmě neznamená, že by druhý manžel neměl povinnost vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost, usilovat o získání příjmu či neodmítat splnitelnou možnost si příjem obstarat. Také by měl vynaložit veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat, aby plně uspokojil své pohledávky.⁹⁴ Jestliže by taková povinnost nebyla plněna, byť pouze u jednoho manžela, mohlo by to vést ke zrušení společného oddlužení. Výhodou společného oddlužení není jen ulehčení dosažení podmínky oddlužení, ale i celková částka, která bude manželovi na konci oddlužení minimálně splacena. Jen měsíční paušální odměna insolvenčního správce pro manžele je stanovena na 1633,50 Kč, zatímco pro jednotlivce 1089 Kč, tudíž 2178 Kč pro dvě osoby.⁹⁵ Odměna sepisovatele návrhu je pro manžele v přepočtu na jednu osobu také nižší. To může při době oddlužení pěti let manželům ušetřit na nákladech až desetitisíce korun. Společné oddlužení je pro manžele tedy úspornější, než kdyby tímto procesem procházel každý manžel zvlášť.

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, tak při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty je přisouzena obydlí dlužníka zvláštní ochrana. Dlužník nebude povinen vydat ke zpeněžení své obydlí, pokud je jeho hodnota nižší než vypočtená hranice pro zpeněžení obydlí. Toto nařízení také stanoví, co se za obydlí dlužníka považuje, a také výpočet jeho hodnoty a hranice.⁹⁶ Ochrana se přitom týká pouze nezajištěného obydlí. Zajištění věřitelů se tedy uspokojují z obydlí nehledě na to, zda by splňovalo podmínky ochrany. Důvodem pro přijetí této ochrany je zachování zázemí pro dlužníka, který si na základě této ochrany nebude nucen hledat nové obydlí. Bez této ochrany by si dlužník musel pronajmout či jinak obstarat své obydlí, a to by ve většině případů vedlo ke zvýšení jeho životních nákladů a tím pádem k zmenšení uspokojení věřitelů z jeho příjmu. Ochranou obydlí se tedy umožňuje zachování obydlí dlužníka, přičemž jeho potenciální zvýšené náklady mohou být užity k uspokojení věřitelů.⁹⁷

Nikde není výslovně stanoveno, zda bude celá nebo jen částka přesahující limit ze zpeněženého obydlí určena k uspokojení věřitelů. Kdyby se celá částka užila k uspokojení věřitelů a dlužník by přišel o své obydlí, zvýší se mu právě zmíněné náklady

⁹⁴ § 412 odst.1 písm. a), h) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁵ Částky jsou včetně DPH.

⁹⁶ Nařízení vlády č. 189/2019 Sb., o určení hodnoty obydlí, které dlužník není povinen vydat k zpeněžení, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 31/2019 Sb. kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

při obstarání obydlí nového. Na druhou stranu – při ponechání částky do limitu se bude snižovat uspokojení věřitelů. Dochází zde tedy ke střetu zájmu dlužníka na ochraně svého obydlí na straně jedné a zájmu věřitelů na co největším uspokojení na straně druhé. Jsem toho názoru, že by zde měl převážet zájem věřitelů a částka by se měla k uspokojení použít celá i vzhledem k zásadě insolvenčního řízení co nejvyššího uspokojení věřitelů.

Je otázkou, zda by i jiné faktory (než pouze hodnota obydlí) neměly mít na zpeněžení vliv. Dle Nejvyššího soudu by nemělo být přihlíženo k dalším faktorům a osobním poměrům dlužníka.⁹⁸ V tomto rozhodnutí hodnota obydlí přesahovala limit o statisíce. Někdy se ovšem může jednat o krajní případ, kdy hodnota obydlí bude přesahovat limit v řádu stovek či tisíců. Dle mého názoru by v těchto krajních případech mělo být přihlíženo i k ostatním faktorům oddlužení. Mezi tyto faktory bych zařadil například přístup a snahu dlužníka hradit své dluhy. Za důležité bych také považoval to, zda dlužník žije sám nebo s rodinou, a to i když je toto zahrnuto již při výpočtu hodnoty obydlí. Zpeněžení obydlí totiž může a bude mít vliv i na dlužníkovu rodinu. Ovšem i tak bych k tomuto přistupoval opatrně a muselo by se jednat opravdu o výjimečné a vážné důvody, pro které by mělo být dlužníkovi obydlí zachováno.

U ochrany obydlí není jasné, jak je třeba postupovat u společného oddlužení manželů. U manželů, již budou žít společně a mít jedno obydlí, tak problém nenastane a obydlí se podle hodnoty buď zpeněží či nikoli. Není ale jisté, jak se bude postupovat, pokud manželé budou mít každý sám své obydlí. Dle Grygara by se měla zpeněžit nadlimitní nemovitost a obydlí dlužníků by mělo být nadále v nemovitosti pod limitem zpeněžení. Kdyby ale byla obě obydlí nadlimitní, tak by se mělo přistoupit ke zpeněžení obou.⁹⁹ S tímto názorem souhlasím, je však otázkou, jak se má postupovat, pokud jsou obě obydlí dlužníků manželů podlimitní. Nabízela by se možnost, že pokud by obě obydlí ani dohromady nedosáhla částky pro zpeněžení, bylo by možné je chránit. Tato částka se ale u každého obydlí počítá individuálně a každé obydlí má tento limit jiný. Nemohlo by se tedy přistoupit automaticky k součtu hodnot obydlí. Částka by se mohla nastavit například tak, že by ani jedno obydlí nedosáhlo poloviny hodnoty limitu pro zpeněžení. Domnívám se, že by i tak mělo být chráněno pouze jedno obydlí a konkrétně to, které převážně zajišťuje bytové potřeby manželů a jejich rodiny. Jestliže toto nelze určit,

⁹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 31. srpna 2021, sp. zn. 29 NSCR 42/2021

⁹⁹ GRYGAR, Jiří. *Chráněné obydlí a jeho (ústavněprávní) limity*. [online]. advokatnidenik.cz, 14. října 2019 [cit. 14. března 2023]. Dostupné na <https://advokatnidenik.cz/2019/10/14/chranene-obydli-a-jeho-ustavnepravni-limity/>

přistoupil bych k zachování obydlí s menší hodnotou. Ochrana obydlí má totiž primárně směřovat k zajištění bytových potřeb dlužníka a nemá sloužit k ochraně jeho majetku. Proto i v případech výrazně podlimitních obydlí by se mělo přistoupit ke zpeněžení jednoho z nich.

3.3 Specifické situace při společném oddlužení manželů

Při společném oddlužení manželů jsou i přes fikci jednoho dlužníka oddlužovány dvě osoby, takže oproti klasickému oddlužení může dojít k situacím, které budou pro tento postup specifické. U společného oddlužení manželů je tedy potřeba vyřešit situace, kdy jeden z manželů zemře nebo se manželé v průběhu oddlužení rozvedou.

3.3.1 Smrt jednoho z manželů

Při společném oddlužení jsou manželé fikcí považováni za jednoho dlužníka. Je tedy otázkou, jaký vliv na tuto fikci a probíhající insolvenční řízení bude mít úmrtí jednoho z nich. Zákon tuto problematiku nijak neupravuje, a proto bylo a je především na soudech, jak se s touto situací vypořádají. Toto ovšem vedlo a vede soudy k rozdílným rozhodnutím, které představím níže.

Vrchní soud v Olomouci rozhodl takto: „*Institut společného oddlužení manželů je postaven na konceptu právní fikce jediného dlužníka. Úmrtím jednoho z manželů v době trvání účinků schváleného oddlužení se pohledávky, které byly původně pouze zemřelého manžela a které byly zahrnuty do společného splátkového kalendáře, nevylučují z uspokojení v rámci probíhajícího oddlužení. V oddlužení pokračuje nadále pozůstalý manžel, přičemž poměr, výše a další trvání stanovených měsíčních splátek zůstává beze změny.*“¹⁰⁰ V tomto případě se jednalo o oddlužení pouze splátkovým kalendářem a jak je vidět, tak soud umožnil pokračovat v řízení přeživšímu manželovi beze změny pohledávek či splátky. Proti zemřelému manželovi soud řízení zastavil.

Naopak Vrchní soud v Praze dospěl ve svém rozhodnutí k opačnému názoru: „*V rámci pozůstalostního řízení je pak třeba vypořádat jak majetek, jenž do společného jmění manželů náležel, tak výlučný majetek zemřelého. Za této situace ovšem nelze pokračovat ani ve společném oddlužení manželů, ani v oddlužení pozůstalého, a je na místě insolvenční řízení zastavit.*“¹⁰¹ Zajímavé je, že i v rámci Vrchního soudu v Praze existoval názor stejného senátu, který umožnil pozůstalému pokračovat v oddlužení splátkovým kalendářem: „*Ani zánik společného jmění v důsledku úmrtí jednoho z*

¹⁰⁰ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, ze dne 28. dubna 2016, č.j. 2 VSOL 54/2016-B-19.

¹⁰¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze, ze dne 1. února 2017, č.j. 2 VSPH 1653/2016-B-20.

*manželů totiž nebrání tomu, aby oddlužení pokračovalo s pozůstalým manželem za situace, kdy k žádné změně jeho majetkových poměrů nedošlo.*¹⁰²

V těchto případech Vrchního soudu v Praze byl rozdíl ve způsobu oddlužení. V prvním případě šlo o oddlužení zpeněžením majetkové podstaty a soud mimo jiné odkazoval na přednost dědického řízení před řízením insolvenčním. Mělo by tedy nejdříve dojít k vypořádání majetku zemřelého manžela, přičemž věřitelé svoje pohledávky mohou uplatnit i v rámci dědického řízení. V druhém případě umožnil vrchní soud pokračovat v oddlužení přeživšímu manželovi, jelikož se jednalo o oddlužení plněním splátkového kalendáře a již bylo splaceno 38 % dluhů. V tomto případě již tedy byla splněna v té době platná podmínka 30% uspokojení pohledávek věřitelů. Navíc se u manželů neměnily majetkové poměry, protože žádný z manželů neměl výlučný majetek ani dluhy a společně měli jen majetek zanedbatelné hodnoty. Soud v obou případech konstatoval, že zaniklo jmění manželů a tím i domněnka, že se všechny jejich majetek považuje za majetek v SJM. Důvod, proč v druhém řízení soud umožnil dlužníku pokračovat v oddlužení a v druhém ne, je právě vypořádání majetkových vztahů mezi manžely a dědici v rámci dědického řízení. Proti zemřelému manželovi bylo vždy také řízení zastaveno.

Došlo i na rozhodnutí Nejvyššího soudu, který se ve svém rozhodnutí vyznamenal k této problematice takto: „*Jinými slovy, místo fikce jednoho dlužníka (manželů T.) zůstala jediným dlužníkem T. T. Důvod pro zastavení insolvenčního řízení podle ustanovení § 142 písm. b) insolvenčního zákona tak zjevně nebyl dán, a to ani „ve vztahu“ k zemřelému dlužníkovi E. T.*“¹⁰³ Nejvyšší soud se tedy vydal jiným řešením než výše zmíněné soudy. Sice se přiklonil k názoru, že je možné v řízení pokračovat, ale s tím rozdílem, že zde není dán důvod zastavovat řízení ani vůči zemřelému manželovi. V tomto případě byl způsobem oddlužení také pouze splátkový kalendář, a tudíž nedocházelo ke zpeněžení majetku manželů jako u prvního rozhodnutí Vrchního soudu v Praze. Nejvyšší soud tedy nepovažoval za důležité řešit vypořádání majetku zemřelého manžela v rámci dědického řízení. V tomto případě druhému manželovi do 30% míry uspokojení věřitelů zbývalo uhradit něco málo přes 27 tisíc korun.

Jak můžeme vidět, tak soudy v jednotlivých případech postupovaly odlišně, a to i s ohledem na způsob oddlužení a fázi insolvenčního řízení. Soudy vyšší i nižší instance nebyly v této otázce jednotné. Rozhodnutí Nejvyššího soudu se zabývalo touto otázkou

¹⁰² Usnesení Vrchního soudu v Praze, ze dne 9. března 2017, č.j. 2 VSPH 2380/2016-B-31.

¹⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 16. prosince 2020, sp. zn. 29 NSCR 4/2020.

pouze ve vztahu ke splátkovému kalendáři, a ne ve vztahu k oddlužení zpeněžením majetkové podstaty nebo kombinace těchto způsobů. Z tohoto důvodu se soud ani blíže nevyjadřoval k majetku určenému ke zpeněžení a kolizi dědického a insolvenčního řízení. Vzhledem k tomu, že dle nové právní úpravy by mělo u možných způsobů oddlužení dojít ke zpeněžení majetku téměř vždy, tak je třeba určit, jak v takovém případě pokračovat.

U oddlužení splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty by dle mého názoru určitě měla být dána dlužníkovi možnost pokračovat v insolvenčním řízení. Pohledávky zemřelého manžela by neměly být vyloučeny a mělo by se pokračovat s nezměněným seznamem pohledávek. Jelikož již není podmínkou pro splnění oddlužení minimální míra uspokojení věřitelů 30 % a pro oddlužení je zavedeno pravidlo, kdy dlužník musí splácet měsíčně vypočtenou minimální splátku, je pro většinu dlužníků snadnější pokračovat v řízení. Samozřejmě se nemusí jednat o pravidlo a přeživší manžel nemusí být schopen nadále sám v oddlužení pokračovat. Řízení by ale proti němu určitě nemělo být automaticky zastaveno jenom z důvodu smrti druhého manžela. Otázkou je, jak naložit s majetkovou podstatou, která má být i při tomto způsobu oddlužení zpeněžena. Buď může dojít k zastavení řízení vůči zemřelému manželovi a proběhne dědické řízení i s majetkem z majetkové podstaty, nebo se bude s tímto majetkem pokračovat v insolvenčním řízení.

Manželé při společném oddlužení prohlašují, že všechny jejich majetek se považuje za majetek v SJM. Toto společné jmění je tedy jako celek až na výjimky (chráněné obydlí) poskytnuto ke zpeněžení a následnému uspokojení věřitelů. Manželé tedy projeví vůli projít oddlužením společně a z tohoto důvodu se domnívám, že by zpeněžovaný majetek měl zůstat v insolvenčním řízení a nemělo by se o tomto majetku vést dědické řízení, a to ani u výlučného majetku zemřelého manžela. U věcí, jež jsou součástí majetkové podstaty a budou se ve společném oddlužení manželů zpeněžovat, by tedy měla být daná přednost insolvenčnímu řízení před řízením dědickým. Ostatní majetek, který nebude užít pro uspokojení věřitelů v rámci insolvenčního řízení, by se pak měl stát součástí dědického řízení. Mohlo by se jednat o majetek, který byl původně součástí majetkové podstaty a nebyl zpeněžen, nebo o majetek, který by převyšoval dluhy a považoval by se za tzv. hyperochu. V tomto případě by se, jak také uvedl Nejvyšší soud, nemuselo zastavovat řízení vůči zemřelému manželovi a pouze by došlo k transformaci fikce na reálný stav. V řízení by pokračoval přeživší manžel placením splátkového kalendáře s nezměněnou majetkovou podstatou, která bude zpeněžena.

Je možné i druhé řešení, kdy se bude pokračovat s přeživším manželem v oddlužení, ale zároveň bude zastaveno řízení vůči zemřelému manželovi a proběhne dědické řízení. V rámci dědického řízení dojde jak k vypořádání SJM, tak i majetku a dluhů zůstavitele. V tomto případě by ale mohlo dojít k většímu uspokojení věřitelů zemřelého manžela. Věřitelé by byli uspokojeni jak v dědickém, tak i insolvenčním řízení, ve kterém by se pokračovalo s druhým manželem a jenž by v rámci splátkového kalendáře uspokojoval i tyto výlučné dlužníky zemřelého manžela. Výluční dlužníci druhého manžela by byli naopak znevýhodněni, jelikož by se neuspokojovali z majetku, jenž byl z majetkové podstaty vyňat a byl by předmětem dědictví. Mělo by tedy dojít k určitému vyrovnání, aby jedna skupina věřitelů nebyla zvýhodněna.

Jak je patrné i z rozhodování soudu, tak je zde také možnost zastavení řízení vůči oběma manželům. Toto ovšem nepovažuji za krok správným směrem a v oddlužení by se mělo pokračovat s druhým manželem. Domnívám se, že by se tak mělo postupovat i u způsobu oddlužení pouze zpeněžením majetkové podstaty. Zde bych postupoval stejně, jak jsem popsal výše, a tedy, že by byl majetek přednostně zpeněžen a vypořádán v rámci insolvenčního řízení. Řízení bych tedy vůči přeživšímu manželovi nezastavoval ani při jednom způsobu oddlužení.

Při oddlužení splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty je přisouzena ochrana pro obydlí dlužníka a za určitých podmínek se nepřistoupí ke zpeněžení tohoto obydlí. Obydlí může být i ve výlučném vlastnictví zemřelého manžela a je tedy otázkou, jak s ním naložit. Jestliže by nedošlo ke změně majetkové podstaty a řízení by nadále pokračovalo ve stejném režimu jako před úmrtím manžela, tak bude obydlí nadále chráněno. V tomto případě by ale v podstatě muselo dojít i k osvobození obydlí od dluhů, aby nedošlo k jeho poskytnutí věřitelům v rámci dědického řízení po splnění oddlužení. Obydlí, které bylo chráněno v rámci insolvenčního řízení, by tedy nesloužilo k uspokojení věřitelů ani v rámci dědického řízení. Tímto řešením by ovšem byli věřitelé znevýhodněni a zasahovalo by se i do dědického řízení, v němž se ochrana obydlí nevyskytuje. Řešením by mohla být ochrana obydlí v takové míře, v jaké přejde na druhého manžela, jenž je také osvobozen od dluhů v rámci oddlužení. U jiných dědiců by se tedy ochrana na jejich zděděnou část obydlí neužila. Pokud by postup soudu byl takový, že by došlo k zastavení řízení vůči zemřelému manželovi a proběhlo dědické řízení, v němž by obydlí připadlo druhému manželovi, měla by i tak být zachována ochrana obydlí. Na ochranu by neměl mít vliv pouhý fakt, že vlastnictví přejde na druhého manžela.

Právní úprava problematiku úmrtí manžela ve společném oddlužení nijak neupravuje. Není zde ani jasné, jak přistoupit ke kolizi insolvenčního a dědického řízení. Problematické přitom není jen to, zda v řízení pokračovat či nikoli, ale co s majetkem, jenž je součástí majetkové podstaty, a jak naložit s chráněným obydlím. Bylo by proto vhodné, aby problematika úmrtí jednoho manžela byla zákonodárcem upravena. Než dojde k této úpravě, a jestli vůbec, bude záležet především na rozhodnutí soudu, jak se k problematické otázce postaví. Je proto třeba vyčkat na budoucí soudní judikaturu, která by nám mohla přinést jednoznačnou odpověď na to, jak při úmrtí jednoho manžela v rámci oddlužení postupovat.

3.3.2 Rozvod manželů v průběhu oddlužení

Na rozdíl od úmrtí jednoho manžela není u rozvodu dán důvod řízení zastavovat. Rozhodné je totiž, zda jde o manžele ke dni podání návrhu na oddlužení. Manželé jsou v průběhu považováni za jednoho dlužníka a mají postavení nerozlučných společníků. Pozdější rozvod manželů nemá na tuto skutečnost z pohledu insolvenčního práva žádný vliv, a tudíž schválené oddlužení pokračuje stejně, jak kdyby k rozvodu vůbec nedošlo.¹⁰⁴ Splní-li manželé společné oddlužení i po jejich rozvodu, bude jim oběma i tak možné přiznat osvobození od dosud neuspokojených pohledávek.

I když se ve společném oddlužení manželů pokračuje a rozvod nemá na samotné trvání oddlužení vliv, tak může dojít ke změně majetkových poměrů manželů vzhledem k možnému placení výživného a změně nezabavitelné částky při srážce ze mzdy. Oběma manželům je při nezabavitelné částce počítán druhý manžel jako vyživovaná osoba, a to i když má samostatný příjem.¹⁰⁵ Rozvodem tedy dojde ke zmenšení počtu vyživovaných osob, a tudíž i nezabavitelné částky. Manželům se proto bude srážkami ze mzdy strhávat více peněz a dojde tak i k většímu uspokojení věřitelů. I mezi rozvedenými manžely může dojít k povinnosti vyživovat druhého manžela. Pokud k tomuto dojde, bude se také rozvedený manžel považovat za vyživovanou osobu, a tudíž by u povinného manžela nemělo dojít ke změně nezabavitelné částky.

Manželům může při jejich rozvodu také vzniknout povinnost placení výživného, a to jak vůči druhému manželovi, tak i jejich dětem. Pohledávka na výživném ze zákona je pohledávka, která je dle § 169 odst.1 e) IZ postavena na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou. Co je ovšem ve vztahu ke společnému oddlužení důležitější, je,

¹⁰⁴ Vysvětleno v kapitole 2.3 Fikce jednoho dlužníka.

¹⁰⁵ §1 odst.2 nařízení vlády č. 595/2006 Sb. o nezabavitelných částkách, ve znění pozdějších předpisů.

že se jedná i o pohledávku, která je započítávána do stanovení minimální měsíční splátky u splátkového kalendáře. Nejprve je nutné zmínit, že aby bylo výživné považováno za tuto pohledávku, tak je třeba, aby bylo určeno soudem. V tomto případě se již oprávněná osoba nebude dále počítat jako vyživovaná osoba, jelikož tuto funkci zde nadále plní již stanovené výživné. Odpadá tedy důvod, proč by se srážka ze mzdy měla o tuto osobu dlužníkovi zmenšovat. Jestliže ale výživné soudem určeno nebude, tak se tato pohledávka bude hradit mimo insolvenční řízení a z tohoto důvodu bude nezabavitelná částka dlužníka na tuto osobu zachována.¹⁰⁶

U společného oddlužení nastává problém, že zde vzniká pohledávka jednoho manžela vůči druhému, i když jsou v insolvenčním řízení oba manželé považováni za jednoho dlužníka. Manželé by se tedy měli dohodnout na výživném a hradit ho mimo insolvenční řízení. Většinou tomu tak bude, ale může nastat situace, kdy povinný manžel nebude platit výživné a druhý manžel se tohoto výživného bude chtít domoci. V tomto případě nelze výživné uplatit v rámci společného oddlužení manželů, jelikož jsou manželé považováni za jednoho dlužníka a oprávněný manžel by se stal jak věřitelem, tak i svým dlužníkem. Tím by mohlo dojít až k absurdní situaci, kdy by oprávněný manžel hradil své výživné nebo výživné na děti, jež má v péči za druhého manžela. V tomto případě by tedy oprávněnému manželovi měla být dána možnost se domoci výživného i mimo insolvenční řízení. Z tohoto důvodu by se o výživné, jež jsou si manželé povinni platit, neměla zvyšovat ani minimální měsíční splátka.

3.4 Splnění oddlužení

Splnění oddlužení a rozhodnutí o něm soudem je cíl, k němuž samostatné insolvenční řízení v režimu směřuje. Jedná se tedy o chtěný výsledek, a to především pro dlužníky, jelikož je tímto naplněna i podmínka pro rozhodnutí soudu o osvobození dlužníka od placení jeho pohledávek. O osvobození může být rozhodnuto samostatně ale, ve většině případů bude rozhodnutí o splnění oddlužení a osvobození dlužníka od placení jeho pohledávek spojeno. Osvobození se ovšem nevztahuje na všechny pohledávky, a to například na pohledávku na výživném ze zákona nebo peněžité trest za úmyslný trestný čin. Dlužník bude muset tyto pohledávky hradit i po splnění oddlužení a osvobození se na ně vztahovat nebude.

¹⁰⁶ KUTNAROVÁ, Karolína. *Zákonná vyživovací povinnost rodiče ve vztahu k insolvenčnímu řízení* [online]. Bulletin-advokacie.cz, 31. prosince 2015 [cit. 14. března 2023]. Dostupné na <http://www.bulletin-advokacie.cz/zakonna-vyzivovaci-povinnost-rodice-ve-vztahu-k-insolvencnimu-rizeni>

K tomu, aby dlužník splnil oddlužení, musí v jeho průběhu plnit povinnosti a dodržovat stanovená pravidla. Jednou z těchto povinností u oddlužení splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty je určitá míra uspokojení nezajištěných věřitelů. Insolvenční zákon v § 412a stanoví, jakou míru uspokojení a v jaké době musí dlužník splatit ke splnění oddlužení. Míra uspokojení je vyjádřena procentuálně a je zde spojena s konkrétní dobou. Dříve byla stanovena i minimální hranice uspokojení věřitelů a to 30 % s určitými výjimkami. Toto bylo změněno oddlužovací novelou, kdy nově dlužník nemusí tuto hranici splnit, a přesto má nárok na přiznání osvobození od placení pohledávek. Nyní dlužník splní oddlužení dle § 412a odst. písm. c) IZ i tehdy, jestliže nebylo oddlužení v průběhu zrušeno a dlužník vynaložil veškeré úsilí, které lze po něm spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení pohledávek, a to po dobu pěti let od schválení oddlužení. I tak se věřitelům dostaví určitá minimální míra uspokojení, jelikož má dlužník povinnost splácet minimální měsíční splátku, jinak mu bude oddlužení zrušeno. Oddlužení při této minimální míře uspokojení trvá 5 let. Zmínil bych zde i připravované změny, kdy by se oddlužení na základě evropské směrnice provedené novelou insolvenčního zákona mělo snížit na 3 roky. Novela ještě není přijata a není proto jasné, jaké bude její konečné znění.

U oddlužení zpeněžením majetkové podstaty není stanovena určitá minimální míra uspokojení věřitelů. Tento způsob oddlužení je splněn zasláním rozvrhového usnesení insolvenčním správcem soudu a dlužník splní povinnosti stanovené mu rozhodnutím o schválení oddlužení.¹⁰⁷

U společného oddlužení manželů nebude u splnění a osvobození od placení jejich pohledávek žádný rozdíl oproti oddlužení jednotlivce. Rozhodnutí soudu o splnění a osvobození se tedy bude vztahovat na oba manžele zároveň. Nejasnost může nastat při oddlužení zvláště zranitelných osob, kterými jsou dlužníci, jimž vznikl nárok na starobní důchod nebo jsou invalidní ve druhém nebo v třetím stupni.¹⁰⁸ Těmto dlužníkům je doba oddlužení zkrácena z 5 let na 3 roky. Ze zákona neplyne, zda tuto podmínku musí splňovat pouze jeden manžel nebo oba zároveň. Dle Strnada by tuto podmínku měli splňovat oba manželé.¹⁰⁹ Nemusí se jednat o stejnou podmínku, ale jde o to, aby se jednalo o zranitelné osoby. S tímto souhlasím, jelikož zde není důvod chránit i manžela,

¹⁰⁷ §412a odst.2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁸ §412a odst.4 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁹ STRNAD, Zdeněk. *Desatero oddlužovací novely (I-IV)* [online]. insolvencizona.cz, 8. dubna 2019 [cit. 14. března 2023]. Dostupné na <https://www.insolvencizona.cz/clanky/desatero-oddruzovaci-novely-i-iv/>

jenž není zranitelnou osobou. Zranitelné osoby jsou chráněny především z důvodu ztížení nebo nemožnosti získání jiného příjmu. Toto nebude případ druhého manžela. Navíc jsou manželé považováni za jednoho dlužníka a stačí, když pouze jeden z nich bude schopen splácet minimální měsíční splátku. V neposlední řadě by tímto bylo zmenšeno i uspokojení věřitelů.

Při společném oddlužení manželů dojde k osvobození manželů od placení jejich pohledávek. Bude se jednat jak o pohledávky výlučné, tak společné. Toto má značnou výhodu oproti osvobození při oddlužení pouze jednoho manžela. Při oddlužení jednoho z manželů nedojde k osvobození druhého manžela u společných pohledávek. Druhý manžel, který bude solidárně zavázaný s dlužníkem, má nadále povinnost tyto pohledávky uhradit. Pokud ale oba manželé splní oddlužení separátně v samostatných řízeních, bude to obdobné jako u společného oddlužení manželů a oba budou osvobozeni od svých dluhů.

3.5 Zrušení oddlužení

Schválené oddlužení může být soudem zrušeno a bude tomu v případech, kdy dlužník neplní své povinnosti nebo nedodržuje pravidla, jež je povinen dodržovat. Navíc lze ke zrušení oddlužení přistoupit i na návrh dlužníka. Nepovažují za důležité zde rozebírat jednotlivé důvody zrušení oddlužení. Pro příklad dle §418 odst.1) IZ soud zruší oddlužení pro nesplácení minimální měsíční splátky po dobu delší než 3 měsíce nebo jestliže je oddlužením sledován nepoctivý záměr. Pokud dojde ke zrušení oddlužení, tak soud rozhodne o řešení úpadku konkursem. K tomu ale nedojde tehdy, jestliže majetek dlužníka bude zcela nedostačující k uspokojení věřitelů. V tomto případě soud insolvenční řízení zastaví. U společného oddlužení manželů tedy vyvstává otázka, zda důvod pro zrušení musí naplnit pouze jeden či oba manželé a jak je dále vůči manželům postupováno.

Jak již bylo mnohokrát zmíněno, tak při společném oddlužení jsou manželé nerozluční společníci a považují se za jednoho dlužníka. Vzhledem k tomu stačí naplnění důvodu pro zrušení oddlužení pouze u jednoho manžela. Není přitom ani důležité, který z manželů se jednání odůvodňující zrušení oddlužení dopustil ani v jaké míře.¹¹⁰ Z toho plyne riziko zrušení oddlužení i pro manžela, který společné oddlužení poctivě plní. Manžel, který by i sám prošel procesem oddlužení, tak může být postižen konkursem nebo proti němu může být řízení zastaveno na základě důvodu daným u druhého manžela.

¹¹⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze, ze dne 31. března 2016, č.j. 1 VSPH 309/2016-B-39.

Je proto důležité, aby manželé ve společném oddlužení postupovali poctivě a zodpovědně, aby neuškodili i druhému manželovi.¹¹¹

Prohlášení konkursu je oproti oddlužení pro manžele nevýhodné. Otázkou je, zda manžel, u kterého není dán důvod pro zrušení oddlužení, se může tomuto vyhnout. Dříve toto možné bylo, jelikož zde byla řízení spojována dle OSŘ. Z tohoto důvodu mohl soud společné řízení rozdělit a vyloučit řízení jednoho manžela k samostatnému řízení a tím ochránit poctivého manžela, který mohl pokračovat v oddlužení. Takto situaci řešil i Vrchní soud v Praze, který ve svém usnesení vyloučil insolvenční věc dlužnice k samostatnému řízení a ta mohla následně pokračovat v oddlužení plněním splátkového kalendáře, nehledě na druhého manžela.¹¹² Na základě novely, jež zavedla společné oddlužení manželů a fikci jednoho dlužníka, již není možné takto postupovat. Zákonná úprava tedy neumožňuje se prohlášení konkursu po zrušení oddlužení bránit. Z tohoto vyplývá, že společné oddlužení manželů nese jen výhody, ale jsou s ním spojeny také nevýhody a rizika.

V případě společného oddlužení manželů se jedná o jedno insolvenční řízení a je tudíž třeba určit, jak pokračovat nadále v případě prohlášení konkursu. Bylo by možné rozdělit řízení, jelikož manželé již nadále nejsou považováni za jednoho dlužníka a řízení není v režimu společného oddlužení. Konkurs každého manžela by byl tedy řešen samostatně a muselo by dojít k rozdělení majetkové podstaty, vypořádání SJM a přihlášených pohledávek. Insolvenční zákon společný konkurs manželů nebo obdobný postup neupravuje. I tak je ale možné řešit konkurs společně, takto postupoval Vrchní soud v Praze: *„Jedná-li se o závady ve smyslu § 418 odst. 1 až 3 IZ, bude společné oddlužení zrušeno s tím, že adekvátní je pokračovat-k řešení společného úpadku manželů-jejich společným konkursem (rozhodnutím o prohlášení konkursu na majetek dlužníka a dlužnice, obou dlužníků), při ponechání jediného správce. Jiný přístup k věci není ani jinak opodstatněn.“*¹¹³ Dle mého názoru by takto soudy měly po zrušení oddlužení postupovat. Velikou výhodou vidím především v tom, že není potřeba rozdělovat majetkovou podstatu, pohledávky věřitelů a vypořádat SJM. Řízení může tedy nadále pokračovat jako celek. Navíc manželé již společným oddlužením vyjádřili vůli řešit svůj úpadek společně a tímto postupem by se konkurs alespoň blížil společnému oddlužení.

¹¹¹ Problematika návrhu na zrušení oddlužení jedním manželem je rozebrána v kapitole 2.4.

¹¹² Usnesení Vrchního soudu v Praze, ze dne 2. prosince 2013, č.j. 3 VSPH 1687/2013-B-41.

¹¹³ Usnesení Vrchního soudu v Praze, ze dne 23. února 2017, č.j. 2 VSPH 6/2017-B-75.

4. Společné oddlužení manželů v Anglii a USA

V této kapitole pro srovnání s naší právní úpravou přiblížím režimy společného oddlužení manželů v právním řádu Anglie a USA. Jedná se o 2 právní systémy, které jsou si velice podobné a označují se jako angloamerické právo, tzv. Common law. Tyto systémy se značně liší od práva kontinentálního, do kterého lze řadit i právo české. Právě proto byly tyto země pro srovnání vybrány.

4.1 Společné oddlužení manželů v Anglii

Společné oddlužení manželů by měla být jedna z možností, jak se manželé společně mohou vyrovnat s dluhy, a to především těmi společnými. Anglické právo ovšem neupravuje žádný majetkový režim mezi manžely.¹¹⁴ Manželé tedy nabývají majetek a jsou zavázáni z dluhů každý zvlášť a nemají žádné společné jmění.

V Anglii upravují insolvenční řízení dva zákony. Jedním z nich je Insolvency act, jenž je hmotněprávním předpisem a druhý je Insolvency rules, který je předpisem procesním. Žádný z těchto předpisů neupravuje společné oddlužení manželů a ani jiný obdobný postup, při kterém by mohli manželé řešit své dluhy v rámci insolvenčního řízení společně jako v právním řádu ČR.¹¹⁵

4.2 Společné oddlužení manželů v USA

USA je federativní republika, která se skládá z 50 států. Toto činí situaci složitější v tom ohledu, že zde existují zákony jednotlivých států a zákony federální. Federální zákony mají účinek po celé zemi, zatímco státní zákony platí v daném státě. Manželské majetkové právo není upraveno na federální úrovni, ale jednotlivé státy ho mít upraveno mohou. Společné jmění manželů je upraveno a platí pouze v 9 státech USA.¹¹⁶ Zbývajících 41 států má podobnou úpravu jako v Anglii, a to že manželé nabývají majetek a jsou povinni z dluhů každý zvlášť. V každém státu se mohou pravidla ohledně společného jmění manželů lišit.

Insolvenční řízení je v USA upraveno zákonem, jenž se nazývá Bankruptcy code a procesním předpisem v tomto případě jsou Federal Rules of Bankruptcy Procedure. Tyto zákony upravují insolvenční řízení na federální úrovni, a tudíž platí pro celé území státu. Jednotlivé státy mohou v souladu s tímto zákonem upravit některá pravidla a postupy dle

¹¹⁴ JANION, Sara. *What is Matrimonial Property Regime (MPR) and why do i need to know about them* [online]. [cit. 14. března 2023] Dostupné z <https://worldwidelawyers.co.uk/what-is-a-matrimonial-property-regime-mpr-and-why-do-i-need-to-know-about-them/>

¹¹⁵ Insolvency Act 1986, The Insolvency Rules 2016.

¹¹⁶ HICKS, Patrick. *Community Property States & Definition* [online]. [cit. 14. března 2023] Dostupné z <https://trustandwill.com/learn/community-property-states>

svého uvážení. Manželům je dle těchto zákonů umožněn postup, při kterém mohou své dluhy řešit společně bez ohledu na to, zda je v daném státě upraveno společné jmění manželů.

Nejdříve bych zde přiblížil obecně oddlužení fyzických osob v USA. U fyzických osob může dojít k oddlužení dle kapitoly 7 a 13 BC. Existuje ještě možnost oddlužení dle kapitoly 12 „*Family farmer or family fisherman*“, ovšem ta se, jak již její název napovídá, vztahuje pouze na farmáře nebo osoby zabývající se rybolovem, a proto se budu nadále zabývat pouze kapitolami 7 a 13. Kapitola 7 se označuje jako liquidation. V této kapitole dochází ke shromáždění majetku, jeho zpeněžení a následnému uspokojení věřitelů.¹¹⁷ Postup dle této kapitoly lze přirovnat k českému konkursu s tím rozdílem, že i zde dochází k osvobození dlužníka od jeho dluhů. Oproti našemu právnímu řádu je rozdíl i v tom, že osoba může uchránit svůj majetek před zpeněžením. Ke zpeněžení nedojde například u automobilu, jehož hodnota nepřesahuje 4000 amerických dolarů což činí zhruba 87 000 Kč.¹¹⁸ Naopak postupem dle kapitoly 13 je všechnen majetek dlužníkovi ponechán a ten je povinen měsíčně odvádět částku ze svého příjmu insolvenčnímu správci na úhradu svých dluhů. Toto je tedy velmi podobné nově nemožnému způsobu oddlužení pouze splátkovým kalendářem v právním řádu ČR.¹¹⁹ Rozdíl mezi těmito způsoby oddlužení v USA není jen ve způsobu provedení a ponechání majetku, ale například i v dlužích, od kterých mohou být osoby osvobozeni. Dle kapitoly 13 může být osoba osvobozena od placení úmyslně způsobené škody na majetku nebo i daní, což při oddlužení dle kapitoly 7 není možné.¹²⁰

Manželé v USA mohou řešit svůj úpadek společným podáním návrhu soudu.¹²¹ To platí pro celé území USA, a tudíž k podání návrhu není potřeba společné jmění manželů. Tento návrh na řešení úpadku společně mohou manželé podat v rámci výše zmíněných kapitol, přičemž zaplatí pouze jeden soudní poplatek.¹²² Na základě společného návrhu bude všechnen majetek manželů a jejich dluhy součástí jednoho insolvenčního řízení. To ale vždy neznamená, že majetek bude tvořit jednu majetkovou podstatu a všechny dluhy manželů se z této majetkové podstaty budou uspokojovat. O tom, zda se majetková

¹¹⁷ BAIRD, Douglas G. *The Elements of Bankruptcy*. New York: New York The foundation Press INC. 2010. 49 s.

¹¹⁸ §522 (d) (2) Title 11 of the United States Code, Bankruptcy code.

¹¹⁹ BAIRD, Douglas G. *The Elements of Bankruptcy*. 49 s.

¹²⁰ O'NEILL, Cara, NICKS, Caron. *Debts Discharged at the End of Chapter 13 Bankruptcy* [online]. [cit. 14. března 2023] Dostupné z: <https://www.nolo.com/legal-encyclopedia/debt-discharged-end-chapter-13-bankruptcy.html>

¹²¹ §302 (a) Title 11 of the United States Code, Bankruptcy code.

¹²² EPSTEIN, David G. a kol. *Bankruptcy*. St. Paul: West Publishing Co., 1993. 21 s.

podstata spojí a v jakém rozsahu rozhoduje soud. Soud se bude rozhodovat především na základě rozsahu společného majetku a dluhů manželů.¹²³ Jestliže soud spojí majetkové podstaty a dluhy s nimi spojené, bude se nadále jednat o obdobný postup jako u společného oddlužení manželů v ČR. V opačném případě budou majetkové podstaty manželů oddělené a bude docházet pouze k jejich spravování v rámci jednoho insolvenčního řízení.

V právním řádu USA se tedy můžeme setkat se společným oddlužením manželů. Při podání společného návrhu nemusí vždy dojít ke společnému oddlužení a bude záležet na soudu, zda přistoupí ke sloučení dluhů a majetkových podstat manželů. Tento postup je tedy rozdílný od postupu při společném oddlužení manželů v ČR. Společné oddlužení v USA také není navázáno na společné jmění manželů a manželé se nepovažují za jednoho dlužníka a ani nemají postavení nerozlučných společníků, takže může dojít k rozdělení nebo zastavení řízení pouze vůči jednomu z nich.¹²⁴

¹²³ Tamtéž, 22 s.

¹²⁴ FABRICIUS, Erich M. Can a Husband and Wife split their joint bankruptcy? [online]. 23. prosince 2012 [cit. 14. března 2023]. Dostupné z <https://www.eastwakebankruptcy.com/frequent-questions/can-husband-and-wife-split-their-joint-bankruptcy>

Závěr

Problematika společného oddlužení manželů je dnes zákonem upravena již devět let. Manžely je tato možnost využívána, a proto její úprava zákonem nebyla nadbytečná ale naopak vhodná a žádoucí. Manželé se díky tomuto mohou společnými silami zbavit svých dluhů a vymanit se z dluhové pasti, která by mohla trvat i celý jejich život. Nejenom, že budou manželé osvobozeni od svých dluhů, ale i věřitelům bude splacena určitá část jejich pohledávek. Osvobozeno od dluhů bude i společné jmění manželů, což bude mít pozitivní vliv také na budoucí život celé rodiny.

Společnému oddlužení je zákonem věnován jeden paragraf o třech odstavcích. Toto zakotvení je pouze základní a nijak neřeší situace a problémy, které ve společném oddlužení nastávají. Řešení proto můžeme hledat především v rozhodnutích soudů, ovšem i ta jsou nejednotná a řeší případy rozdílně. Zásadním, dosud nejednoznačně řešeným problémem je úmrtí jednoho manžela v průběhu oddlužení. Zde existují dokonce tři názory soudů, jak danou situaci řešit. Dle vrchních soudů buď může dojít k zastavení celého řízení, nebo bude řízení zastaveno pouze vůči zemřelému manželovi. Nejvyšší soud přitom zastal jiný názor, a to že řízení není třeba zastavovat vůbec, a to ani proti jednomu manželovi. U procesních úkonů jako zpětvzetí návrhu a návrhu na zrušení oddlužení se rozhodnutí soudů také lišila. V jednom případě bylo potřeba souhlasu manžela s procesním úkonem a v jiném zase nikoli. Nejasnost a nejednoznačnost rozhodnutí je dle mého názoru z velké části způsobena právě nedostatečnou právní úpravou, kdy zákon k jednoznačnému řešení neposkytuje dostatečnou vodítka. Navíc dle mého názoru není insolvenční řízení jako celek a jeho úprava zcela přizpůsobena situaci, kdy se vyskytnou na straně dlužníka 2 osoby, ať už se jedná o výše zmíněné problémy či např. situaci, kdy věřitel nemůže přihlásit svoji pohledávku proti oběma manželům v rámci jednoho formuláře. Pracovní hypotéza, a to: aktuální právní úprava společného oddlužení manželů je dostatečná a reaguje na problémy jež se mohou v procesu společného oddlužení vyskytnout je tedy vyvrácena.

Jednou z položených otázek je, zda je společné oddlužení manželů výhodné pro manžele a jejich věřitele. Náklady jsou při společném oddlužení na jednu osobu nižší než u oddlužení jednotlivce. Manželé tedy zaplatí například méně na měsíčních a jiných odměnách insolvenčního správce nebo sepisovatele návrhu. Snížení nákladů ale nemusí vždy znamenat, že pro ně bude v konečném výsledku společné řízení výhodnější, a bude vždy záležet na jejich konkrétní situaci a majetkových a finančních poměrech.

Nevýhodou a rizikem může být i již základní myšlenka společného oddlužení, a to že se jedná o dvě osoby procházející oddlužením společně. Manželé se totiž v rámci společného oddlužení považují za jednoho dlužníka a jednání jednoho vyvolává následky pro oba. V případě jednání manžela, jenž odůvodňuje zrušení oddlužení, tak bude oddlužení zmařeno i druhému manželovi, který by jinak byl schopen tímto procesem projít sám. Naopak velikou výhodou je, že mohou minimální měsíční splátku nutnou pro úspěšné oddlužení splácet dohromady, což umožňuje oddlužení manželům, kteří by sami procesem oddlužení projít nemohli. Navíc při placení pouze minimální splátky uhradí věřitelům v celkové výši méně, než kdyby tuto splátku hradil každý sám ve svém samostatném insolvenčním řízení. Lze tedy uzavřít, že společné oddlužení manželů je i přes některé komplikace a problémy, které mohou nastat, ve většině případů výhodnější.

Z výše uvedeného vyplývá, že společné oddlužení může být pro věřitele nevýhodné. Na druhou stranu i přes potenciálně menší uhrazení jejich pohledávek dojde alespoň tímto k určitému minimálnímu uspokojení, které by jinak ani obdržet nemuseli. Určitou výhodou může být také fakt, že je vedeno jedno řízení a věřitelé se tudíž nemusejí o své pohledávky starat ve dvou probíhajících insolvenčních řízeních. Obecně ale nelze tento způsob oddlužení považovat pro věřitele za výhodnější než oddlužení jednotlivce a poskytuje výhodu spíše manželům než věřitelům.

Zákonodárce by měl do budoucna společnému oddlužení věnovat více pozornosti, když i v připravované novele, která se bude týkat mimo jiné i oddlužení, není společnému oddlužení manželů dán prostor. Za důležité považuji především vyřešit problém úmrtí manžela v průběhu oddlužení, kdy by měla dle mého názoru být dána přednost insolvenčnímu řízení před dědickým a mělo by se tedy beze větších změn v řízení pokračovat. Dědici bych ale zcela neopomíjel, jelikož ti mohou mít zájem o majetek, který by jim jinak mohl náležet, a tak by zde měla být možnost nabytí majetku z pozůstalosti přednostně za cenu za kterou by jinak byl zpeněžen. V tomto případě by se tedy měla prohloubit spolupráce insolvenčního správce s notářem, jenž by dědictví řešil.

Mělo by také být postaveno na jisto, které úkony mohou manželé jako nerozluční společníci činit samostatně a které nikoli. Domnívám se, že by v případech zpětvzetí insolvenčního návrhu a návrhu na zrušení oddlužení neměl být automaticky souhlas druhého manžela potřeba, ovšem bylo by zde vhodné užít koncepci nesouhlasu. Pokud by tedy druhý manžel s tímto úkonem nesouhlasil a byl by dostatečně odůvodněný, soud by mohl rozhodnout o jeho neúčinnosti.

Závěrem bych tedy shrnul, že společné oddlužení manželů je proces, který má v právním řádu určité své místo. Jedná se o poměrně složité řízení, kde se mísí institut společného jmění manželů s insolvenčním řízením, a v případě úmrtí manžela dokonce dochází ke konkurenci insolvenčního řízení s řízením dědickým. Navíc právní úprava insolvenčního řízení není zcela přizpůsobena dvěma osobám v roli dlužníků. Na toto se právě snaží reagovat soudy, jež dospívají ve svých rozhodnutích k odlišným závěrům a neposkytují tím pádem jednoznačnou oporu pro další postup. Je proto třeba vyčkat na to, zda zákonodárce do budoucna přispěje k řešení problémů anebo nám vývoj budoucí judikatury napoví, jak v nejasných případech postupovat.

Seznam použitých zdrojů:

Monografie, komentáře

HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 1205 s.

PSUTKA, Jindřich *Společné jmění manželů*. Praha: C.H. Beck, 2015, 303 s.

HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2018, 312 s.

SPRINZ, Petr a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2019, 1248 s.

WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 2. aktualizované vydání. Praha Leges, 2018, 400 s.

MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021, 1840 s.

SMOLÍK, Petr. In: SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Praha: C. H. Beck, 2016, 352 s.

BAIRD, Douglas G. *The Elements of Bankruptcy*. New York: New York The foundation Press INC. 2010. 270 s.

EPSTEIN, David G. a kol. *Bankruptcy*. St. Paul: West Publishing Co., 1993. 1077 s.

Právní předpisy

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) , ve znění pozdějších předpisů

Zákon č.191 /2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 313/2007 Sb., vyhláška o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení, v původním znění

Nařízení vlády č. 189/2019 Sb., o určení hodnoty obydlí, které dlužník není povinen vydat k zpeněžení, ve znění pozdějších předpisů

Nařízení vlády č. 595/2006 Sb. o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení

Title 11 of the United States Code, Bankruptcy code

Insolvency Act 1986

The Insolvency (England and Wales) Rules 2016

Články a internetové zdroje

PRUDILOVÁ KONÍČKOVÁ, Zdeňka. *Oddlužení a poctivý záměr nejen ve světle judikatury Nejvyššího soudu* [online]. epravo.cz, 27. listopadu 2015 [cit. 14. března 2023]. Dostupné na <https://www.epravo.cz/top/clanky/oddluzeni-a-poctivy-zamer-nejen-ve-svetle-judikatury-nejvyssiho-soudu-99566.html>

JIRMÁSEK, Tomáš. *Výpočet minimální měsíční splátky v oddlužení podle ust. § 395 odst. 1 písm. b) insz, ve znění účinném od 1. 6. 2019* [online]. insolvenznizona.cz, 3. května 2021 [cit. 14. března 2023]. Dostupné na <https://www.insolvenznizona.cz/clanky/vypocet-minimalni-mesicni-splatky-v-oddluzeni-podle-ust-%C2%A7-395-odst-1-pism-b-insz-ve-zneni-ucinnem-od-1-6-2019/>

KRHUT, Rostislav. *Společné jmění manželů v oddlužení* [online]. advokadnidenik.cz, 6. června 2019 [cit. 14. března 2023]. Dostupné na <https://advokatnidenik.cz/2019/06/06/spolecne-jmeni-manzelu-v-oddluzeni/>

GRYGAR, Jiří. *Chráněné obydlí a jeho (ústavněprávní) limity*. [online]. advokadnidenik.cz, 14. října 2019 [cit. 14. března 2023]. Dostupné na <https://advokatnidenik.cz/2019/10/14/chranene-obydli-a-jeho-ustavnepravni-limity/>

KUTNAROVÁ, Karolína. *Zákonná vyživovací povinnost rodiče ve vztahu k insolvenčnímu řízení* [online]. Bulletin-advokacie.cz, 31. prosince 2015 [cit. 14. března 2023].

2023]. Dostupné na <http://www.bulletin-advokacie.cz/zakonna-vyzivovaci-povinnost-rodice-ve-vztahu-k-insolvencnimu-rizeni>

STRNAD, Zdeněk. Desatero oddlužovací novely (I-IV) [online]. insolvencnizona.cz, 8. dubna 2019 [cit. 14. března 2023]. Dostupné na <https://www.insolvencnizona.cz/clanky/desatero-oddruzovaci-novely-i-iv/>

JANION, Sara. *What is Matrimonial Property Regime (MPR) and why do i need to know about them* [online]. [cit. 14. března 2023]. Dostupné na <https://worldwidelawyrs.co.uk/what-is-a-matrimonial-property-regime-mpr-and-why-do-i-need-to-know-about-them/>

HICKS, Patrick. *Community Property States & Definition* [online]. [cit. 14. března 2023]. Dostupné z <https://trustandwill.com/learn/community-property-states>

O'NEILL, Cara, NICKS, Caron. *Debts Discharged at the End of Chapter 13 Bankruptcy* [online]. [cit. 14. března 2023]. Dostupné z: <https://www.nolo.com/legal-encyclopedia/debt-discharged-end-chapter-13-bankruptcy.html>

FABRICIUS, Erich M. Can a Husband and Wife split their joint bankruptcy? [online]. 23.prosinec 2012 [cit. 14. března 2023]. Dostupné z <https://www.eastwakebankruptcy.com/frequent-questions/can-husband-and-wife-split-their-joint-bankruptcy>

Soudní rozhodnutí

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. dubna 2017, sp.zn. 1 VSPH 1885/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2019, sp. zn. 29 NSCR 124/2015

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. listopadu 2012. č.j. 1 VSPH 1533/2012-B-23.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. prosince 2009, č.j. 1 VSPH 669/2009-A-21

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2010, sp. zn. 29 NSCR 1/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2012, sp. zn. 29 NSCR 39/2012

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. ledna 2016, č.j. 1 VSPH 2257/2015-A-27

Usnesení Vrchního soudu v Praze, ze dne 28. července 2014, č.j. 4 VSPH 673/2014-A-16

Rozsudek Nejvyššího soudu, ze dne 27. února, sp. zn. 29 ICdo 28/2018-186

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, ze dne 27. října, č. j. 2 VSOL 1201/2016-B-53

Usnesení Vrchního soudu v Praze, ze dne 22. prosince, č. j. 2 VSPH 2337/2016-A-15

Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 30. dubna, sp. zn. 29 NSCR 78/2017

Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 17. června, sp. zn. 29 NSCR 47/2013

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, ze dne 29. října, č. j. 2 VSOL 482/2020-A-19

Usnesení Vrchního soudu v Praze, ze dne 25. září, č. j. 1 VSPH 1272/2017-P-4

Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 13. srpna, sp. zn. 29 NSCR 83/2018

Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 29. srpna 2018, sp. zn. 29 NSČR 150/2016

Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 31. srpna 2021, sp. zn. 29 NSCR 42/2021

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, ze dne 28. dubna 2016, č.j. 2 VSOL 54/2016-B-19

Usnesení Vrchního soudu v Praze, ze dne 1. února 2017, č. j. 2 VSPH 1653/2016-B-20

Usnesení Vrchního soudu v Praze, ze dne 9. března 2017, č. j. 2 VSPH 2380/2016-B-31

Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 16. prosince 2020, sp. zn. 29 NSCR 4/2020

Usnesení Vrchního soudu v Praze, ze dne 31. března 2016, č. j. 1 VSPH 309/2016-B-39

Usnesení Vrchního soudu v Praze, ze dne 2. prosince 2013, č. j. 3 VSPH 1687/2013-B-41

Usnesení Vrchního soudu v Praze, ze dne 23. února 2017, č. j. 2 VSPH 6/2017-B-75

Další zdroje

Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Důvodová zpráva k zákonu č. 31/2019 Sb. kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů

Abstrakt:

Tato diplomová práce se zabývá společným oddlužením manželů. Cílem práce je popsat a zanalyzovat rozdíly tohoto procesu oproti oddlužení jednotlivce a upozornit na možné problémy a situace, které jsou s tímto spojeny. Začátek práce je teoretický a jsou zde představeny základní pojmy, jako například manželství, společné jmění manželů nebo insolvenční řízení, které se prolínají celou prací. V druhé kapitole jsou osvětleny procesní aspekty před samotnou realizací společného oddlužení včetně fikce jednoho dlužníka a nerozlučného společenství, jež provází manžele celým procesem oddlužení a má zásadní vliv na jejich postavení v insolvenčním řízení. Jádrem práce je kapitola 3, kde je již rozebrána realizace společného oddlužení od přihlašování pohledávek do splnění či zrušení oddlužení. V této části je kladen důraz především na rozebrání konkrétních způsobů oddlužení a vlivu rozvodu nebo úmrtí jednoho manžela na řízení. V závěru práce dochází ke srovnání české právní úpravy se zahraniční právní úpravou. Po srovnání byly vybrány právní řády USA a Anglie, které se od naší tuzemské právní úpravy značně liší.

Abstract:

This diploma thesis deals with joint debt relief of spouses. The aim of the thesis is to describe and analyze differences of this procedure from individual debt relief and draw attention to potential problems and situations which are associated with this. The beginning of the thesis is theoretical and it introduces basic concepts like marriage, community property or insolvency proceedings, which occur across the whole thesis. The second chapter explains procedure aspects before the execution of joint debt relief including fiction of one debtor and inseparable partnership that accompanies spouses through the whole debt relief procedure and has essential influence on their position in insolvency proceedings. The core of the thesis is third chapter, which analyzes execution of debt relief from debt application to accomplishment or cancellation of debt relief. In this part it emphasizes especially on analyzes of concrete debt relief methods and influence of divorce or death of one spouse on insolvency proceedings. The final part of the thesis is dedicated to comparison of Czech and foreign jurisprudence. The jurisprudence of USA and England were chosen as a comparison because of their considerable differences compared to domestic jurisprudence.

Klíčová slova

insolvenční řízení, oddlužení, společné oddlužení manželů, společné jmění manželů

Key Words

Insolvency proceedings, debt relief, joint debt relief of spouses, community property